



EEN GOED BEGIN: HET HALVE WERK



ONDERZOEK

TIJDIGHEID EN RELEVANTIE VAN BIJSTURINGS-
EN VERANTWOORDINGSINFORMATIE

RAPPORT





Een goed begin: het halve werk

**Tijdigheid en relevantie van bijsturings- en
verantwoordingsinformatie**

Rekenkamercommissie Brunssum

Projectleider: J.M.P. Essers MBA

**Onderzoekers: Drs. J.M. Berkenbosch
Mr. Drs. J.C.M.G. van Eijs RA RC CPC**

Datum: 4 juni 2008

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	2
2.	Inleiding	5
3.	Probleemstelling en de onderzoeksvragen	6
4.	Aanpak van het onderzoek	8
4.1.	Aanpak	8
4.2.	Beperkingen van het onderzoek	8
5.	Het formele kader van de informatieplicht: de normen	10
6.	Bevindingen	13
6.1.	Kwaliteit van de 'planningsdocumenten'	13
6.1.1.	De programmabegroting 2007	14
6.1.2.	De programmabegroting 2008	28
6.1.3.	Projecten	29
6.1.4.	De interviews	30
6.2.	De actieve informatieplicht	31
6.2.1.	De tussenrapportages	32
6.2.2.	De interviews	34
6.2.3.	De besluitenlijst van het College van B&W (inclusief interviews)	35
6.3.	De 'informatierechten' van de Gemeenteraad	36
6.3.1.	De interviews	36
6.4.	De passieve informatieplicht	36
6.4.1.	Tijdigheid van de afhandeling van de vragen	36
6.4.2.	Vragen periode 1 ^e helft 2007	37
6.4.3.	De interviews	38
7.	Conclusies/ Aanbevelingen	39
7.1.	Conclusies	39
7.1.1.	Programmabegroting 2007 en 2008	39
7.1.2.	Projecten	40
7.1.3.	De actieve informatieplicht	41
7.1.4.	De 'informatierechten' van de Gemeenteraad	42
7.1.5.	De passieve informatieplicht	42
7.2.	Aanbevelingen	43
7.2.1.	De planningsdocumenten	43
7.2.2.	De actieve informatieplicht	45
7.2.3.	De passieve informatieplicht	45
7.2.4.	Aanbevelingen Rekeningcommissie met betrekking tot programmarekening 2006	46
Bijlagen:		
1.	Brief van het college van B&W n.a.v. het rapport	47
2.	Reactie van de rekenkamercommissie op de brief van het college van B&W	49
3.	Samenstelling Rekenkamercommissie Brunssum	51

1. Samenvatting

Aanleiding

De Rekenkamercommissie Brunssum onderzocht de informatievoorziening van het College van B&W aan de Gemeenteraad in de periode januari 2007 – juni 2007. Aanleiding voor het onderzoek was dat de informatieplicht van het College van B&W aan de Gemeenteraad met de invoering van de dualisering is gewijzigd. De samenwerkende Rekenkamercommissies van Brunssum, Heerlen, Landgraaf, Parkstad Limburg WGR+ en Voerendaal voeren dit onderzoek uit bij de genoemde vier gemeenten en de WGR+. Het onderzoek bij Brunssum is het derde in de reeks; het rapport over Voerendaal werd in april 2007 en het rapport over Heerlen september 2007 gepubliceerd.

Belang van het onderzoek

In het duale bestel is de Gemeenteraad hoofd van de gemeente. De Gemeenteraad stelt kaders (doelen, geld) en controleert, het College van B&W voert uit. Als de informatievoorziening aan de Gemeenteraad onvoldoende is, dan ontstaat het risico dat de Gemeenteraad zijn sturende en controlerende rol onvoldoende kan waarmaken.

Aanpak

Er zijn interviews gevoerd met een aantal functionarissen van de gemeente. Daarnaast is een groot aantal documenten geanalyseerd.

Hoofdconclusie

De informatievoorziening van het College van B&W aan de gemeenteraad is voor verbetering vatbaar. Ook een aantal randvoorwaarden, zoals de programmabegroting en een projectenstructuur, om te komen tot een adequate informatievoorziening heeft nog de nodige aandacht. Gevolg daarbij is dat de raad zijn kaderstellende en sturende rol onvoldoende vorm kan geven. Voorts kan de Gemeenteraad op basis van de programmarapportages niet of op zijn minst in onvoldoende mate zijn controlerende taak invullen. De opzet van de verschillende instrumenten is goed, er is afstemming tussen de verschillende instrumenten en er wordt een eenduidige layout gehanteerd.

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen per aspect van de informatievoorziening

1. Programmabegroting

Conclusies: De opzet van de programmabegroting is prima bruikbaar. De vormgeving rondom de vijf pijlers, de consequente doorvertaling van raadsprogramma naar collegeprogramma naar programmabegroting zijn positieve punten. De maatschappelijke doelen worden onvoldoende onderscheiden van instrumenten, interne doelen, processen, randvoorwaarden etc. Ook zijn ze onvoldoende SMART gemaakt; het nagaan of doelen zijn bereikt is lastig. Voorts is er geen samenhang tussen maatschappelijke doelen, prestaties en welke

kosten verbonden zijn aan prestaties of doelen. Het toegevoegde productenoverzicht voegt niets toe; een koppeling tussen geld, activiteiten en doelen valt er niet mee te maken. Aldus zijn er onvoldoende causale verbanden tussen beleid en financiën.

Er is een dienst projecten met onder andere als doel om de Gemeenteraad in een vroeg stadium te betrekken in de voorbereidingsfase. De bestaande projectinfrastructuur schiet echter te kort. De projecten zijn onvoldoende uitgewerkt in termen van budget, planning, kwaliteit, informatie en projectstructuur. De passages over strategische projecten in de Programmabegroting schieten tekort in kaderstellende zin. De informatie over projecten maakt onvoldoende duidelijk of deze projecten conform de door de Gemeenteraad vastgestelde kaders worden gerealiseerd.

Aanbevelingen: Ten aanzien van de programmabegroting beveelt de Rekenkamercommissie aan om de nagestreefde doelen scherp te onderscheiden van instrumenten, interne doelen, processen, randvoorwaarden etc. Ook wordt aanbevolen om doelen daar waar mogelijk SMART te maken, d.w.z.: voorzien van indicatoren, uitgangswaarden en streefwaarden. De Rekenkamercommissie beveelt aan om de samenhang binnen de programma's te versterken. Leg een relatie tussen maatschappelijke doelen, prestaties en kosten. Ten aanzien van de projecten beveelt de Rekenkamercommissie aan om op korte termijn afspraken te maken over opdrachtverlening, monitoring en informatievoorziening. Hierbij nadrukkelijk aandacht voor budget, planning, kwaliteit, informatie en projectstructuur.

2. Programmarapportages

Conclusies: Met de programmarapportages wordt op een transparante wijze aangesloten bij de programmabegroting. Ook positief is dat ook gerapporteerd wordt over de strategische projecten. Echter, op basis van de huidige programmarapportage kan de Gemeenteraad in onvoldoende mate zijn controlerende rol invullen. Onvoldoende duidelijk wordt wat de voortgang van de gestelde doelen is. Veelal is er sprake van procesactiviteiten maar er wordt niet gerapporteerd over de voortgang van de beoogde effecten van de procesactiviteit. Voorts wordt er onvoldoende onderscheid gemaakt tussen relevantie voor de interne organisatie of relevantie voor de Gemeenteraad. Een aantal onderdelen, zoals de "hoe meten we dat" en "wat is de voortgang" van de "hoe meten we dat" voegt weinig toe. In de programmarapportage wordt gerapporteerd over strategische projecten, investeringen en ombuigingen. Onvoldoende duidelijk wordt echter wat de samenhang is met het programma. De verantwoording over de kosten vindt plaats op kostensoortniveau, er is geen verband te leggen tussen activiteiten, doelen en kosten.

Aanbevelingen: De Rekenkamercommissie beveelt aan organisatie-aangelegenheden te scheiden van raadsaangelegenheden. Hanteer het SMART principe organisatiebreed en leg een duidelijke relatie met de budgetten zodat afwijkingen in het realiseren van doelen ook financieel vertaald kunnen worden. Zorg voor samenhang tussen de verschillende onderdelen zodat duidelijk wordt wat de bijdrage aan het programma is, zowel voor wat betreft activiteiten, strategische projecten als budgetten. Zoek consensus over de inrichting van de rapportage als instrument voor de invulling van de controlerende taak van de Gemeenteraad.

De Rekenkamercommissie beveelt voorts aan om een protocol actieve informatieplicht op te stellen en hierin ook afspraken op te nemen over de projectverantwoording.

3. De passieve informatieplicht

Conclusies: De termijn van beantwoording van ex. Artikel 43 RvO bedroeg in de onderzochte periode 41,5 dag. De vastgestelde termijn bedraagt 30 dagen. Vragenstellers die niet binnen de periode van 30 dagen een antwoord hebben gekregen, zijn niet geïnformeerd over de reden van de overschrijding van de norm.

Bij 7 van de 27 gestelde vragen in die periode is door de Rekenkamercommissie vastgesteld dat de beantwoording door het College van B&W niet volledig en of ontwijkend beantwoord was. Behoudens deze 7 onvoldoende adequaat beantwoorde vragen is de Rekenkamercommissie van mening dat de vragenstellers serieus genomen worden en dat er uitgebreid ingegaan wordt op de gestelde vragen.

Aanbevelingen: De Rekenkamercommissie adviseert het proces van het beantwoorden van vragen te optimaliseren en de gestelde termijnen te handhaven en verantwoordelijken hierop aan te spreken. Ook dient de hand te worden gehouden aan de regel dat bij niet tijdige beantwoording de vragensteller tijdig van de reden hiervan op de hoogte moet worden gesteld.

Leeswijzer

De opbouw van dit rapport is als volgt. De hoofdstukken 2 tot en met 5 gaan in op de opzet van het onderzoek. Hoofdstuk 2 vormt de inleiding, hoofdstuk 3 de probleemstelling en onderzoeksvragen. Hoofdstuk 4 beschrijft de aanpak en hoofdstuk 5 de normen die werden gehanteerd. Hoofdstuk 6 bevat de bevindingen, en wel voor elk aspect van de informatievoorziening. Hoofdstuk 7 bevat de conclusies en aanbevelingen.

2. Inleiding

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Gemeentewet op 7 maart 2002 is aan het College van B&W en de burgemeester de verplichting opgelegd de Gemeenteraad over alles te informeren wat hij voor de uitoefening van zijn taken nodig heeft; de zogenoemde actieve informatieplicht. De formulering van deze plicht in de Gemeentewet geeft het College en de burgemeester veel mogelijkheden om een eigen interpretatie aan de invulling van de informatieplicht te geven. De passieve informatieplicht bestond al. De passieve informatieplicht betekent dat het College van B&W verplicht is de Gemeenteraad of één van zijn leden, gevraagde inlichtingen te geven, tenzij dat in strijd is met het openbare belang. Het mondelinge en schriftelijke vragenrecht van de Gemeenteraad is eveneens vastgelegd in de Gemeentewet.

Op welke wijze de bestuurders deze in de wet genoemde verplichtingen operationaliseren, is mede afhankelijk van de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. Het verstrekken van inlichtingen, passief of actief, is immers alleen dan mogelijk als er vooraf normen zijn vastgesteld. Deze normen worden vertaald in bijvoorbeeld de programmabegroting of projectplannen.

Het onderzoek heeft zich gericht op de periode januari – juni 2007. Daarnaast is ook naar actuele ontwikkelingen gekeken zoals de programmabegroting 2008, de eerste tussenrapportage in 2007 en de besluitenlijst van het College van B&W.

In het onderzoek wordt niet alleen gekeken naar de invulling en interpretatie van de actieve en passieve informatieplicht, maar ook naar een aantal bedrijfskundige elementen die randvoorwaardelijk zijn bij een adequate invulling van de in de wet gestelde plichten met betrekking tot het verstrekken van informatie.

De bevindingen van de rekeningcommissie met betrekking tot de jaarrekening 2006 zijn nader beschouwd en in de aanbevelingen naar aanleiding van ons onderzoek is aansluiting gezocht met de aanbevelingen van de rekeningcommissie.

3. Probleemstelling en de onderzoeksvragen

In het jaarplan 2006-2007 en het Meerjaren-onderzoeksplan 2006-2010 heeft de rekenkamer-commissie Brunssum een onderzoek naar de tijdigheid en relevantie van bijsturings- en verantwoordings-informatie opgenomen als onderzoeksonderwerp. Hierbij speelden de volgende overwegingen een rol.

- De invoering van de wet op de dualisering gemeentebestuur. De informatieplicht is gewijzigd. Wijziging, aanpassing of introductie van regelgeving leidt tot een verhoging van risico's.
- Een goede informatievoorziening is voor de Gemeenteraden een noodzakelijke voorwaarde om hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rollen te kunnen waarmaken.

De samenwerkende Rekenkamercommissies van Brunssum, Heerlen, Landgraaf, Parkstad-Limburg WGR+ en Voerendaal voeren dit onderzoek uit bij de genoemde vier gemeenten en de WGR+. Het onderzoek bij Brunssum is het derde in de reeks; eerder werden de rapporten over Voerendaal (april 2007) en Heerlen (september 2007) gepubliceerd.

Bij het formuleren van de probleemstelling is de Rekenkamer-commissie uitgegaan van een aantal vooraf gedefinieerde potentiële risico's. Bij het niet tijdig en adequaat informeren van de Gemeenteraad worden de volgende risico's onderkend.

- De burger wordt niet adequaat geïnformeerd.
- De Gemeenteraad kan niet tijdig bijsturen bij financiële overschrijdingen.
- De Gemeenteraad kan niet tijdig bijsturen bij het niet realiseren van doelstellingen (bijvoorbeeld stagnatie van projecten).
- Er kan sprake zijn van onrechtmatig handelen (niet handelen volgens artikel 169 en 180 van de Gemeentewet).
- Er is onvoldoende invloed op bestuurlijke beslissingen.

De probleemstelling luidt dan ook: Wordt de Gemeenteraad tijdig en adequaat geïnformeerd?

Op basis van deze risico's en probleemstelling is een aantal onderzoeksvragen gedefinieerd, die een vertaling vormen van de probleemstelling naar concrete vragen waarop middels onderzoek een antwoord dient te worden gegeven. De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd.

1. Wordt de Gemeenteraad tijdig en adequaat¹ geïnformeerd door het College van B&W, onder andere door de periodieke bestuursrapportages?
2. In hoeverre wordt door de Gemeenteraad gebruik gemaakt van zijn 'informatierechten'?
3. Worden de door de Gemeenteraad gestelde vragen adequaat en tijdig beantwoord door het College van B&W?

Om een oordeel te kunnen vellen, is door de Rekenkamercommissie een referentiekader opgesteld op basis waarvan de onderzoeksbevindingen worden getoetst. Dit referentiekader wordt in hoofdstuk 5 (Het formele kader) toegelicht.

¹ Adequaaf is een abstract begrip. In het kader van dit onderzoek definiëren wij het begrip "adequaaf" als betrouwbaar en transparant.

4. Aanpak van het onderzoek

In dit onderdeel is beschreven op welke wijze de onderzoeksvragen zijn beantwoord. Onder andere is aangegeven welke gegevens zijn geraadpleegd en welke personen zijn geïnterviewd.

4.1. Aanpak

Ten behoeve van het onderzoek zijn de volgende documenten verzameld:

- Verordening 212
- Gemeentewet: artikelen 60, 155, 160, 169, 180 en 212
- Agenda Gemeenteraads- en commissievergaderingen
- Besluitenlijsten van het College van B&W
- Programmabegroting 2007 en 2008
- Programmarapportage 2007
- Overzicht schriftelijke vragen en de beantwoording daarvan
- Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Gemeenteraad 2004
- Verordening op de Gemeenteraadscommissies 2005
- Diverse overige stukken

Om te beoordelen hoe de informatievoorziening wordt ervaren is een aantal interviews gehouden met een wethouder, een aantal raadsleden/fractievoorzitters en een aantal ambtenaren. Gegevens uit gespreksverslagen zijn gebruikt in deze onderzoeksrapportage, de functionarissen zijn daarbij niet bij naam genoemd doch kunnen vanwege hun functie in de specifieke context wel voor anderen 'herkenbaar' zijn.

Op basis van een bureaustudie zijn stukken geanalyseerd en zijn er vragen geformuleerd die een beeld moeten geven van de kwaliteit van de informatievoorziening. Ten aanzien van de actieve informatieplicht is de verordening 212 bestudeerd en zijn vragen gesteld over onder meer de programmarapportage. Vragen over de informatierechten van de Gemeenteraad zijn gebaseerd op het reglement van orde en de verordening op de Gemeenteraadscommissies. Ten aanzien van de passieve informatieplicht zijn alle gestelde (schriftelijke) vragen in de onderzoeksperiode geïnventariseerd en is een beeld gevormd van de kwaliteit van de beantwoording. Daarnaast is nadrukkelijk onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de programmabegroting. De kwaliteit van dit planningsdocument vormt immers de basis voor een goede informatievoorziening.

4.2. Beperkingen van het onderzoek

Er is voor gekozen om de onderzoeksperiode grotendeels te beperken tot de periode januari 2007 tot juni 2007. Deze periode is voldoende lang om inzicht te krijgen in de informatievoorziening door het College van B&W en het gebruik van de informatierechten door de Gemeenteraad. Deze periode ligt 5 jaar ná de introductie van de

wijziging van de Gemeentewet waardoor de gemeente voldoende tijd heeft gehad om de structuur/cultuur aan te passen aan de gewijzigde plichten ten aanzien van informatieverstrekking.

Door het afbakenen van deze periode is het mogelijk dat belangrijke informatie niet beschikbaar is geweest voor het onderzoek. Ook kan het zo zijn dat de Gemeenteraad vragen heeft gesteld in deze periode die pas ná deze periode zijn beantwoord door het College van B&W. Bij een onderzoek naar de informatievoorziening is over het algemeen geen zekerheid te verkrijgen over de volledigheid van beschikbare informatie. Het is niet objectief vast te stellen of het College van B&W actief heeft geïnformeerd over zaken die nooit zijn geagendeerd of anderszins aan de orde zijn geweest.

In het onderzoek is niet gekeken naar de interpretatie van het budgetrecht van de Gemeenteraad. Het budgetrecht van de Gemeenteraad houdt in dat het College van B&W in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de Gemeenteraad. Het budgetrecht is een onderdeel van de actieve informatieplicht maar is niet onderzocht, het budgetrecht vereist een diepgravend onderzoek.

Om zekerheid te krijgen over de juistheid van de aanbevelingen zijn verschillende technieken toegepast.

In eerste instantie zijn interviews gevoerd met een aantal functionarissen van de gemeente Brunssum. Naast deze interviews is zekerheid verkregen door een analyse van de beschikbaar gestelde documenten. Voor een overzicht van de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de onderzoeksopzet alsmede naar hoofdstuk 4.1. Op basis van de interviews en de analyse van de beschikbaar gestelde documenten is langs verschillende wegen over verschillende verschijnselen materiaal verzameld om zekerheid te krijgen over de conclusies en bevindingen in hoofdstuk 7.

5. Het formele kader van de informatieplicht: de normen

De informatieplicht is geregeld in de Gemeentewet met een verplichte uitwerking in een aantal gemeentelijke verordeningen. Het gaat hierbij om de actieve en de passieve informatieplicht evenals het recht van de Gemeenteraad om vragen te stellen. Naast dit wettelijke kader kan er sprake zijn van door de gemeente vastgestelde spelregels ten aanzien van bijvoorbeeld projectmanagement. In onderstaande tabel is een opsomming opgenomen van de regeling in de Gemeentewet en de uitwerking daarvan in de gemeente Brunssum.

Verplichtingen College van B&W en burgemeester	
Artikel Gemeentewet	Toelichting
60 lid 3 (besluitenlijst)	Het college maakt de besluitenlijst van zijn vergaderingen op de in de gemeente gebruikelijke wijze openbaar. Het college laat de openbaarmaking achterwege voor zover het aangelegenheden betreft ten aanzien waarvan op grond van artikel 55 geheimhouding is opgelegd of ten aanzien waarvan openbaarmaking in strijd is met het openbaar belang.
169 lid 2 (actief)	College geeft alle inlichtingen die de Gemeenteraad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
180 lid 2 (actief)	De burgemeester geeft alle inlichtingen die de Gemeenteraad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
169 lid 3 (passief)	College geeft de Gemeenteraad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen tenzij in strijd met het openbare belang
180 lid 3 (passief)	De burgemeester geeft de Gemeenteraad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen tenzij in strijd met het openbare belang
169 lid 4 (bijzondere informatieplicht)	College geeft de Gemeenteraad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in art. 160 lid 1, e, f, g en h, indien de Gemeenteraad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente . In het laatste geval dient de Gemeenteraad de gelegenheid te krijgen om vooraf zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het College te brengen.
160 lid 1, e,f,g,h	Het College is bevoegd: • tot privaatrechtelijke rechtshandelingen; • rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures namens de gemeente of het gemeente- bestuur te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten; • ten aanzien van de voorbereiding van de civiele verdediging; • om jaarmarkten in te stellen, af te schaffen of te veranderen.

212 lid 2 onder c (financiële verordening)	De verordening bevat regeling inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie, alsmede inzake de administratieve organisatie van de financieringsfunctie, daar onder begrepen taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening.
--	---

Rechten Gemeenteraad	
155 lid 1 (vragenrecht)	Een lid van de Gemeenteraad kan het College of de burgemeester mondeling of schriftelijk vragen stellen
155 lid 2 (recht op interpellatie)	Een lid van de Gemeenteraad kan de Gemeenteraad verlot vragen tot het houden van een interpellatie over een onderwerp dat niet staat vermeld op de agenda. De Gemeenteraad stelt hierover nadere regels.
60 lid 1 (kennisgeving beslissingen)	De Gemeenteraad kan regelen van welke beslissingen van het college aan de leden van de Gemeenteraad kennisgeving wordt gedaan. Daarbij kan de Gemeenteraad de gevallen bepalen waarin met ter inzage legging kan worden volstaan.

Verordeningen gemeente Brunssum	
212 art. 7, lid 1-4 (tussentijdse rapportages).	1. Het College informeert de Gemeenteraad door middel van tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting over de eerste vier maanden en de eerste acht van het lopende boekjaar. 2. De tussentijdse rapportages worden aan de raad aangeboden op de volgende tijdstippen: de 4-maandsrapportage in juni en de 8-maandsrapportage in oktober. De tussentijdse rapportage wordt genoemd: de programmarapportages. 3. De inrichting van de tussentijdse rapportages sluit aan bij de programma-indeling van de begroting conform artikel 8. 4. De rapportages gaan in op afwijkingen, zowel wat betreft de baten en lasten, de geleverde goederen en diensten en indien daar aanleiding voor is de maatschappelijke effecten.
212 art. 7, lid 5-6. (informatieplicht)	5. Het college informeert in ieder geval vooraf de Gemeenteraad en neemt pas een besluit nadat de Gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen voorzover het betreft niet bij begroting vastgestelde afzonderlijke verplichtingen inzake: investeringen groter dan € 100.000, aankoop en verkoop van goederen en diensten groter dan € 100.000, het verstrekken van leningen, waarborgen en garanties groter dan € 100.000. 6. Het college informeert vooraf de Gemeenteraad en neemt pas een besluit nadat de Gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen indien het college nieuwe meerjarige verplichtingen aangaat waarvan de jaarlijkse lasten groter zijn dan € 100.000.

Verordening op de raadscommissies 2005	Regels ten aanzien van onder andere het spreekrecht burgers en het indienen van schriftelijke vragen.
Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Gemeenteraad 2004	Artikel 10 lid 4: wanneer de Gemeenteraad een onderwerp onvoldoende voorbereid acht voor de openbare beraadslaging kan hij het onderwerp verwijzen naar een commissie of aan het College nadere inlichtingen of advies vragen. Artikelen 17: Spreekrecht burgers. Artikelen 21-25: in deze artikelen zijn regels vastgelegd over de procedure “spreken”. In de artikelen 35 en 36 is vastgelegd de wijze van indienen van amendementen en moties. Artikelen 40-43: regels ten aanzien van het verzoek tot het houden van een interpellatie, het houden van een vragenuur, het verlangen van inlichtingen en de termijn waarbinnen schriftelijke vragen moeten zijn beantwoord. De verlangde inlichtingen worden door College mondeling of schriftelijk binnen 30 dagen na indiening verzoek gegeven. Indien de inlichtingen niet binnen de gestelde termijn kan worden gegeven stelt het college de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis, waarbij de termijn wordt aangegeven waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden.

6. Bevindingen

De Gemeenteraad heeft vooraf informatie nodig om achteraf te kunnen vaststellen of het College van B&W zich ook daadwerkelijk aan het beoogde beleid of de gestelde kaders heeft gehouden. De informatieverstrekking aan de Gemeenteraad dient gedurende het gehele beleidsproces plaats te vinden. Deze informatie vooraf betreft de planningsdocumenten, ook wel de besluitvormingsinformatie genoemd. De kwaliteit van deze besluitvormingsinformatie is dus mede bepalend voor de invulling van de controlerende taak van de Gemeenteraad. In paragraaf 6.1. wordt daarom op hoofdlijnen de kwaliteit van deze planningsdocumenten beoordeeld.

De bevindingen ten aanzien van de actieve informatieplicht betreffen de bestuursrapportages, de brieven van het College van B&W aan de Gemeenteraad en de besluitenlijst van het College van B&W.

De passieve informatieplicht gaat in op de door de Gemeenteraad gestelde vragen, de kwaliteit van de beantwoording en de tijdigheid van de beantwoording.

Alle onderdelen worden afgesloten met een samenvatting van de interviews waarbij zoveel mogelijk getracht is de gemeenschappelijke- maar ook de niet gemeenschappelijke bevindingen weer te geven.

6.1. Kwaliteit van de “planningsdocumenten”

De gemeentelijke begroting dient vanaf het boekjaar 2004 te worden opgesteld volgens het “Besluit Begroting en Verantwoording” (BBV 2004). De programmabegroting bevat een programmaplan. Dit programmaplan is een samenhangend geheel van activiteiten en bevat per programma:

- de doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten
- de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken
- de baten en lasten.

Deze indeling van een programma, ook wel genoemd de “3 W’s”, wordt afzonderlijk en per programma uitgewerkt volgens het principe van de 3W-vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*
2. *Wat gaan we daarvoor doen?*
3. *Wat mag het kosten?*

Per programma (programmabegroting 2007) wordt op hoofdlijnen beoordeeld wat het resultaat van deze uitwerking in de 3W-vragen is. De wijze waarop het College van B&W verantwoording kan afleggen over gerealiseerde doelstellingen is voor een belangrijk deel afhankelijk van de wijze waarop de 3W-vragen in de programma-begroting zijn uitgewerkt.

Programma 6. Algemene middelen is buiten het onderzoek gelaten omdat het programma georiënteerd is op de bekostiging (lasten en baten) van de gemeentelijke activiteiten, en niet op maatschappelijke doelen.

Ook de programmabegroting 2008 is beoordeeld, De Programmabegroting 2008 is echter qua opzet en tekstueel vrijwel identiek aan de Programmabegroting 2007.

Naast de programmabegroting is onderzocht in hoeverre de gemeente Brunssum projectmatig werkt en of er een projectstructuur is.

6.1.1. De programmabegroting 2007

Opzet van de programmabegroting 2007-2010

De opzet van de programmabegroting 2007-2010 is nieuw. De Gemeenteraad heeft aan het begin van zijn zittingsperiode een raadsprogramma opgesteld. Dit raadsprogramma is 'vertaald' in het collegeprogramma, dat op zijn beurt weer de input vormt voor de programmabegroting.

Raads- en collegeprogramma zijn opgebouwd rondom 5 pijlers, te weten:

1. Bestuurlijke pijler
2. Sociale pijler
3. Ruimtelijke pijler
4. Economische pijler
5. Maatschappelijke pijler.

De pijlers vormen de programma's in de programmabegroting. De concrete acties die in het collegeprogramma staan zijn ook opgenomen in de programmabegroting.

De Rekenkamercommissie staat positief tegenover de opzet van een consequente doorvertaling van raadsprogramma naar collegeprogramma, en vandaar naar de programmabegroting. Zij heeft deze doorvertaling overigens niet inhoudelijk getoetst.

Aan de programmabegroting is een zesde programma toegevoegd, nl.: 6. Algemene middelen.

De programma's zijn opgezet aan de hand van de vragen 'Wat willen we bereiken?', 'Wat doen we daarvoor?', 'Hoe meten we dat?', 'Wat mag dat kosten?' en 'Specifieke risico's'. Daarnaast is aan het eind van elk programma de productraming opgenomen. Deze *opzet* is naar oordeel van de Rekenkamercommissie goed bruikbaar, omdat zij aansluit bij de 3-W-vragen ('Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?', 'En wat mag dat kosten?'). Kanttekening is dat men in deze opzet de paragraaf 'Hoe meten we dat?' wellicht direct na 'Wat willen we bereiken?' zou verwachten: de paragraaf 'Hoe meten we dat?' geeft immers weer hoe men te zijner tijd kan nagaan of de doelen zijn bereikt.

1. Bestuurlijke pijler

Wat staat er in het programma?

Als doelen van dit programma worden onder meer genoemd:

- Onder het kopje 'openheid': 'betrokkenheid van de burger bij het bestuur bevorderen', 'alle burgers dienen op dezelfde wijze te worden behandeld', 'vanaf 2007: elke 3^e dinsdag van oktober = verantwoordingsdag', 'wettelijke inspraakmogelijkheden benutten ... binnen de gestelde termijnen', 'jaarlijkse wijk-schouw', 'belangrijke taken zoals de ruimtelijke ordening ... dienen te worden uitgevoerd op basis van door de gemeenteraad vastgesteld beleid', 'collegiaal bestuur';
- Onder het kopje 'Parkstad Limburg': 'samenwerken in Parkstad Limburg moet winst opleveren voor Parkstad én Brunssum, waarbij Brunssum de beleidsvrijheid moet behouden', 'evenwichtige verdeling van werkgelegenheid over de Parkstad Limburg gemeenten';
- Onder het kopje 'Regelgeving': 'schrappen van overbodige regels'.

De paragraaf 'Wat doen we daarvoor?' bevat een tabel waarin de 10 'Acties Bestuurlijke Pijler' zijn uitgezet in de tijd. Per actie wordt per jaar aangegeven in welke fase men zit ('ontwikkeling en invoering / toepassing' of 'toepassing en doorontwikkeling'). Daarnaast is een tabel 'Strategische Projecten Bestuurlijke Pijler' opgenomen (met één project, nl. Bestuurlijke vernieuwing) en een tabel 'Ombuigingen bestuurlijke pijler' (geen).

In de paragraaf 'Hoe meten we dat?' is elk van de 10 Acties uit de paragraaf 'Wat gaan we daarvoor doen?' (kort) nader geconcretiseerd. Bijvoorbeeld: 'anders inrichten van de gemeentelijke vergaderstructuur (raadscommissies)' (bij 'bevorderen betrokkenheid burger'), 'aard, karakter en frequentie wijk-schouw wordt in overleg met wijkteams bepaald' (bij: 'jaarlijkse wijk-schouw'), 'jaarlijkse rapportage ontwikkeling werkgelegenheid aan de hand van nog te kiezen parameters' (bij: 'evenwichtige verdeling van werkgelegenheid over de Parkstad Limburg gemeenten'), 'jaarlijks daadwerkelijk aantonen van teruggang in de gemeentelijke regelgeving' (bij: 'schrappen van overbodige regels')

In de paragraaf 'Wat mag dat kosten?' zijn kosten en inkomsten opgenomen. De kosten zijn onderverdeeld naar loonkosten, kosten derden, subsidies en doorbelastingen. De inkomsten zijn onderverdeeld in overige inkomsten, belastingen, rijksinkomsten en doorbelastingen.

Bij de paragraaf 'Specifieke risico's' wordt vermeld: 'n.v.t.'.

In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort.

Wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?

In de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' worden de doelen voor de Bestuurlijke Pijler geformuleerd. Wat opvalt is dat in deze paragraaf

maatschappelijke doelen (zoals: 'alle burgers dienen op dezelfde wijze te worden behandeld'), interne, bestuurlijke doelen (zoals: collegiaal bestuur), bedrijfsvoeringdoelen (zoals: 'belangrijke taken zoals de ruimtelijke ordening ... dienen te worden uitgevoerd op basis van door de gemeenteraad vastgesteld beleid') door elkaar lopen.

De paragraaf zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan kracht kunnen winnen als externe, maatschappelijke doelen duidelijk worden onderscheiden van interne doelen. Daarbij zullen interne doelen uiteindelijk altijd een middel zijn om externe doelen te bereiken. Bijvoorbeeld: Is het mogelijk dat het anders inrichten van de vergaderstructuur, het invoeren van een verantwoordingsdag en het invoeren van de wijkshouw allemaal instrumenten (activiteiten) zijn die moeten leiden tot vergroting van de betrokkenheid van burgers (maatschappelijk doel)? En als dat zo is, hoe gaat men dan na of de betrokkenheid van burgers inderdaad groter wordt? Wellicht biedt de Parkstad Monitor hier aanknopingspunten (Burgeronderzoek Parkstad Limburg / gemeentebestuur en lokale politiek).

Voorts valt op dat geen van de doelen SMART² is geformuleerd. De paragraaf 'Hoe meten we dat?' bevat uitsluitend procesgeoriënteerde meetpunten (' minimaal een maal per jaar verslag van de gemeentelijke regiocommissie', ' een keer per jaar inhoudelijke beoordeling van de besteding van de gelden van Parkstad Limburg fonds' e.d.). De ontwikkeling van indicatoren die iets zeggen over het al dan niet bereiken van een maatschappelijk doel staat bij dit begrotingsprogramma nog in de kinderschoenen. Dergelijke indicatoren zijn naar mening van de Rekenkamercommissie *wel* van belang, Immers, uiteindelijk wil de gemeente een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen in Brunssum. Het is handig om dan te beschikken over objectieve informatie die een beeld geeft of een probleem erger wordt, of minder, of gelijk blijft.

Idealiter wordt uit een begrotingsprogramma duidelijk: a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn. Met deze informatie kan een Gemeenteraad ook gericht keuzes maken: als zij sterk hecht aan een bepaald doel dan kan hij meer geld beschikbaar stellen en ziet hij meteen ook hoeveel extra prestaties daarvoor kunnen worden geleverd.

Begrotingsprogramma 1. Bestuurlijke Pijler is nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook waar het gaat om het formuleren van doelen en meetpunten. Prestaties (concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor. De aansluiting tussen doelen (Wat willen we bereiken?) en prestaties/activiteiten (' Wat doen we daarvoor?') is niet een op een. De

² Specifiek, Meetbaar, Acceptabel (voor alle betrokken partijen), Realistisch en Tijdgebonden.

aansluiting tussen doelen of prestaties/activiteiten enerzijds en kosten anderzijds valt niet te maken: het is onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties. In het overzicht 'producten per programma' staat weliswaar in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort, maar in de praktijk komt alleen actiepunt g terug in het overzicht van producten. De overige producten in dat overzicht zijn voorzien van een 'r' of een 'z'; respectievelijk 'restproducten' en 'restprojecten'. De restproducten en restprojecten beslaan wel het leeuwendeel van de budgetten: € 5,6 mln. van de € 6,2 mln., dat is 90%.

Op sommige plaatsen wordt verwezen naar eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskaders, zoals bijvoorbeeld het rapport 'Grond voor verandering'. Het begrotingsprogramma zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid winnen als een overzicht werd opgenomen met alle vigerende beleidskaders: een raadslid kan dan in een oogopslag zien tegen welke kaders het begrotingsprogramma moet worden gezien en kan desgewenst een beleidsnota er nog eens bijpakken.

2. *Sociale pijler*

Wat staat er in het programma?

Als doelen van dit programma worden onder meer genoemd:

- Onder het kopje 'Minimabeleid': 'werken aan werk (voor de 3000 mensen op of rond het minimumniveau', 'kwietschelding voor afvalstoffenheffing moet de komende periode worden versterkt tot 100% van het basispakket', 'verbetering toegankelijkheid sociale voorzieningen', 'met behulp van minima-effectrapportages jaarlijks bekijken welke groepen mensen net boven het minimumniveau versterking nodig hebben, binnen het door het Rijk gelabelde budget voor deze doelgroepen', 'actieve fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen'.
- Onder het kopje 'Maatschappelijke participatie': 'reintegratietrajecten met toegevoegde waarde voor de deelnemers aan die trajecten', 'voorkomen banenverlies van mensen die de afgelopen jaren in een ID-baan hebben gefunctioneerd', 'zoveel mogelijk mensen laten participeren in maatschappelijke processen, w.o. vrijwilligerswerk, wijk- en buurtbeheer, klus- & boodschappendiensten etc.', 'gemeentelijke regiefunctie WMO, met o.m. doelmatige verdeling van gelden en maatwerk'.

De paragraaf 'Wat doen we daarvoor?' bevat een tabel waarin 9 'Acties Sociale Pijler' zijn uitgezet in de tijd. Per actie wordt per jaar aangegeven in welke fase men zit ('ontwikkeling en invoering / toepassing' of 'toepassing en doorontwikkeling'). Daarnaast is een tabel 'Strategische Projecten Sociale Pijler' opgenomen (met één project, nl. WMO), een tabel Investerings Sociale Pijler ('Voorzieningen gehandicapten/WVG//vervanging rolstoelen) en een tabel 'Ombuigingen sociale pijler' (drie stuks, nl. geen tekort op WWB-budget, verlaging rijkssubsidie ID-banen dekken d.m.v. werkgeversbijdragen en verlaging WVG-budgetten).

In de paragraaf 'Hoe meten we dat?' is elk van de 9 Acties uit de paragraaf 'Wat gaan we daarvoor doen?' (kort) nader geconcretiseerd. Bijvoorbeeld: 'burgers minimaal 1 keer per jaar informeren' (bij 'met behulp van minima-effectrapportages jaarlijks bekijken welke groepen mensen net boven het minimumniveau versterking nodig hebben, binnen het door het Rijk gelabelde budget voor deze doelgroepen'), 'informeren van de Gemeenteraad inzake Handhavingsbeleidsplan, jaarlijks en door middel van tussentijdse programmarapportages over de voortgang van de uitvoering van dit plan' (bij 'actieve fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen') e.d..

In de paragraaf 'Wat mag dat kosten?' zijn kosten en inkomsten opgenomen. De kosten zijn onderverdeeld naar loonkosten, kosten derden, subsidies en doorbelastingen. De inkomsten zijn onderverdeeld in overige inkomsten, belastingen, rijksinkomsten en doorbelastingen.

In de paragraaf 'specifieke risico's' worden financiële risico's samenhangend met de WMO en de WWB geïdentificeerd.

In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort.

Wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?

In de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' worden de doelen voor de Sociale Pijler geformuleerd. Het gaat over het algemeen om maatschappelijke problemen of beoogde maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld: 'werken aan werk', 'fraudebestrijding', 'voorkomen banenverlies van mensen die de afgelopen jaren in een ID-baan hebben gefunctioneerd' enz.). Uitzondering vormt het kwijtscheldingsbeleid; kwijtscheldingen worden algemeen eerder als een instrument dan als een maatschappelijk doel gezien (het maatschappelijke doel is dan bijvoorbeeld 'zorgen dat minima maatschappelijk kunnen participeren').

De Rekenkamercommissie Brunssum vindt het positief dat de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' hoofdzakelijk betrekking heeft op maatschappelijke problemen/effecten.

Wel valt op dat geen van de doelen SMART is geformuleerd. De paragraaf 'Hoe meten we dat?' bevat vrijwel uitsluitend procesgeoriënteerde meetpunten (bijvoorbeeld 'burgers minimaal 1 keer per jaar informeren')³. Geconstateerd mag worden dat Brunssum wat betreft de ontwikkeling van indicatoren die iets zeggen over het al dan niet bereiken van een maatschappelijk doel nog in de kinderschoenen staat. Dergelijke indicatoren zijn, zoals eerder aangegeven, naar mening van de Rekenkamercommissie wel van belang, immers, uiteindelijk wil de gemeente een bijdrage leveren aan het oplossen

³ Uitzondering is de kwijtschelding afvalstoffenheffing (tot 100% van het basispakket als het systeem per 1 januari 2007 wijzigt of 75% van het tarief gebaseerd op de gezinsgrootte indien geen systeemwijziging plaatsvindt), maar hier gaat het eerder om het instrument (tariefkwijtschelding) dan om een te bereiken maatschappelijk doel (bijvoorbeeld maatschappelijke participatie van minima).

van maatschappelijke problemen in Brunssum. Het is handig om dan te beschikken over objectieve informatie die een beeld geeft of een probleem erger wordt, of minder, of gelijk blijft.

Idealiter wordt – zoals hierboven bij het programma Bestuurlijke Pijler werd aangegeven - uit een begrotingsprogramma duidelijk:

a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn.

Bij begrotingsprogramma 2. Sociale Pijler is een belangrijke eerste stap in de richting van dit ideaal gezet: de geformuleerde doelen hebben in overgrote meerderheid betrekking op maatschappelijke problemen / beoogde maatschappelijke effecten. Tegelijkertijd is er nog volop ruimte voor verbetering. Prestaties (concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor. De aansluiting tussen doelen (Wat willen we bereiken?) en prestaties/activiteiten ('Wat doen we daarvoor?') is niet sluitend; de doelstelling 'werken aan werk' wordt bijvoorbeeld niet gekoppeld aan prestaties of activiteiten. De aansluiting tussen doelen of prestaties/activiteiten enerzijds en kosten anderzijds valt niet te maken: het is onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties. In het overzicht 'producten per programma' staat *in opzet* bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort. In de praktijk komen 6 van de 9 actiepunten (a t/m e en i) terug in het overzicht van producten. De overige producten in dat overzicht zijn voorzien van een 'r' of een 'z'; respectievelijk 'restproducten' en 'restprojecten'. De restproducten en restprojecten beslaan wel een substantieel deel van de budgetten: € 19,6 mln. van de € 27,8 mln.

Positief is dat in de paragraaf risico's een tweetal belangrijke risico's is benoemd: dat geeft de Gemeenteraad noodzakelijke achtergrond bij de weging van de ambities en kosten van het programma.

Er wordt in dit programma niet verwezen naar eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. Het begrotingsprogramma zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid winnen als een overzicht werd opgenomen met alle vigerende beleidskaders: een raadslid kan dan in een oogopslag zien tegen welke kaders het begrotingsprogramma moet worden bezien en kan desgewenst een beleidsnota er nog eens bijpakken.

3. Ruimtelijke pijler

Wat staat er in het programma?

Als doelen van dit programma worden onder meer genoemd:

- Onder het kopje 'Volkshuisvesting': 'een evenwichtige mix van goedkope en duurdere huur- en koopwoningen per wijk (afgelopen jaren is vooral in de duurdere huur- en koop sector gebouwd)', 'binnen een half jaar de benodigde kernvoorraad woningen per wijk in beeld brengen', 'gestructureerd overleg met woningcorporatie over woningtoewijzing; dit ook in

- prestatiecontracten', 'straatbeeld oude woonwijken beschermen', 'burgers en wijkteams betrekken bij het proces'.
- Onder het kopje 'Milieu en leefomgeving': oplossen saneringsproblematiek Emma-terrein in deze raadsperiode', 'met burgers kwaliteit leefomgeving (bodem, lucht, water, risico's a.g.v. bedrijvigheid, geluidsoverlast, woningaanbod, winkels, groen e.d.) sturen', 'eventuele negatieve effecten van het verkeers-circulatieplan verminderen', 'randweg realiseren om vrachtverkeer uit woonwijken te weren', 'behoud groene gebieden (groen voor groen)', 'geluids-hinder AWACS terugbrengen, o.m. door monitor geluidshinder en gezondheid (samen met andere gemeenten).

De paragraaf 'Wat doen we daarvoor?' bevat een tabel waarin de 5 'Acties Ruimtelijke Pijler' zijn uitgezet in de tijd. Per actie wordt per jaar aangegeven in welke fase men zit ('ontwikkeling en invoering / toepassing' of 'toepassing en doorontwikkeling'). Daarnaast is een tabel 'Strategische Projecten Ruimtelijke Pijler' opgenomen (met één project, nl. Sanering Emma 1), een tabel 'Investerings ruimtelijke pijler' (wegen, riool, begraven) en een tabel 'Ombuigingen Ruimtelijke pijler' (kosten straatreiniging voor 30% ten laste van afvalcompartment en beperking kosten voortvloeiend uit Vastgoedplan).

In de paragraaf 'Hoe meten we dat?' is voor 4 van de 5 Acties uit de paragraaf 'Wat gaan we daarvoor doen?' (kort) nader geconcretiseerd. Bijvoorbeeld: 'jaarlijks inzicht verschaffen in de kernvoorraad van en vraag naar huurwoningen (in aantallen en aard' (bij 'een evenwichtige mix van goedkope en duurdere huur- en koopwoningen per wijk ') en 'jaarlijks afsluiten van prestatiecontracten met de woningcorporaties' (bij 'gestructureerd overleg met woningcorporatie over woningtoewijzing; dit ook in prestatiecontracten'). Van punt d. 'Jaarlijkse actualisatie bestemmingsplannen' is niet duidelijk op welke doelen het terugslaat; wellicht is het de bedoeling dat de toenemende betrokkenheid van burgers voor al in dit proces plaatsvindt?

In de paragraaf 'Wat mag dat kosten?' zijn kosten en inkomsten opgenomen. De kosten zijn onderverdeeld naar loonkosten, kosten derden, subsidies en doorbelastingen. De inkomsten zijn onderverdeeld in overige inkomsten, belastingen, rijksinkomsten en doorbelastingen.

Bij de paragraaf 'Specifieke risico's' wordt vermeld: 'n.v.t.'.

In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort.

Wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?

In de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' worden de doelen voor de Ruimtelijke Pijler geformuleerd. Wat opvalt is dat in deze paragraaf voor het onderdeel Volkshuisvesting maatschappelijke doelen (zoals: 'een evenwichtige mix van goedkope en duurdere huur- en

koopwoningen per wijk'), instrumenten (zoals 'binnen een half jaar de benodigde kernvoorraad woningen per wijk in beeld brengen' en 'gestructureerd overleg met woningcorporatie over woning-toewijzing; dit ook in prestatiecontracten') en randvoorwaarden inzake het proces (zoals 'burgers en wijkteams betrekken bij het proces') door elkaar lopen. Voor het onderdeel 'Milieu en leef-omgeving' is dat, in iets mindere mate, ook het geval.

De paragraaf zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan kracht kunnen winnen als externe, maatschappelijke doelen duidelijk worden onderscheiden van interne doelen, van instrumenten en van randvoorwaarden.

Voorts valt op dat geen van de doelen SMART is geformuleerd. Wel wordt voorzien in de ontwikkeling van een aantal meetinstrumenten, zoals een jaarlijkse meting van de kernvoorraad woningen en een monitor van de geluidshinder (AWACS). De Rekenkamercommissie staat hier positief tegenover. Wellicht dat de maatschappelijke doelen die de gemeente wil bereiken (Zoals 'met burgers kwaliteit leefomgeving - bodem, lucht, water, risico's a.g.v. bedrijvigheid, geluidsoverlast, woningaanbod, winkels, groen e.d.- sturen') concreter kunnen worden gemaakt: de productenraming doet vermoeden dat er in de organisatie wellicht bruikbare informatie aanwezig is (bv. Wijkontwikkelingsplannen, wegenbeheer planning, onderhoud straatmeubilair e.d.).

De paragraaf 'Hoe meten we dat?' bevat geen indicatoren en streefwaarden. Wel wordt, zoals gezegd, voorzien in een jaarlijks beeld van de kernvoorraad woningen.

Idealiter wordt uit een begrotingsprogramma duidelijk: a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn. Met deze informatie kan een Gemeenteraad ook gericht keuzes maken: als zij sterk hecht aan een bepaald doel dan kan hij meer geld beschikbaar stellen en ziet hij meteen ook hoeveel extra prestaties daarvoor kunnen worden geleverd.

Begrotingsprogramma 3. Ruimtelijke Pijler is nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook waar het gaat om het formuleren van doelen en meetpunten. Prestaties (concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor. De aansluiting tussen doelen ('Wat willen we bereiken?') en prestaties/activiteiten ('Wat doen we daarvoor?') is niet sluitend. De aansluiting tussen doelen of prestaties/activiteiten enerzijds en kosten anderzijds valt niet te maken: het is onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties. In het overzicht 'producten per programma' staat weliswaar in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort, maar in de praktijk komen slechts 2 van de 5 actiepunten (nl. a en d) terug in het overzicht van producten. De overige producten in dat overzicht zijn voorzien van een 'r' of een 'z';

respectievelijk 'restproducten' en 'restprojecten'. De restproducten en restprojecten beslaan wel grootste deel van de budgetten: € 14,6 mln van de €15,7 mln, 93%.

De Rekenkamercommissie kan zich slecht voorstellen dat er bij dit programma geen specifieke risico's zijn. Saneringen als die van het Emmaterrein, grote infrastructurele projecten zoals de binnenring en de buitenring en grondexploitaties zijn zaken waar bijna altijd risico's aan kleven die gemanaged moeten worden. In de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen staat vermeld dat het onderhoud van plantsoenen als gevolg van bezuinigingen is teruggeschroefd tot R-niveau, en dat daardoor op den duur kapitaalvernietiging plaatsvindt. Dat lijkt een risico waar het gaat om het bereiken 'met burgers kwaliteit leefomgeving - bodem, lucht, water, risico's a.g.v. bedrijvigheid, geluidsoverlast, woningaanbod, winkels, groen e.d. - sturen'.

Incidenteel wordt verwezen naar eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskaders, zoals het raadsbesluit van juni 2004 over de sanering van het Emmaterrein ('dikke/ dunne variant'). Het begrotingsprogramma zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid winnen als een overzicht werd opgenomen met alle vigerende beleidskaders: een raadslid kan dan in een oogopslag zien tegen welke kaders het begrotingsprogramma moet worden gezien en kan desgewenst een beleidsnota er nog eens bijpakken. In de paragraaf Weerstandsvermogen staan voor het Emmaterrein risico's als gevolg van meerwerk en de terugkoopregeling vermeld, alsook voor de grondexploitaties in verband met stagnerende grondverkoop doordat er nog geen definitieve tracékeuze voor de binnen- en buitenring is. Deze risico's hadden, voor een volledig beeld van het programma, in elk geval even genoemd moeten worden in het programma.

4. *Economische pijler*

Wat staat er in het programma?

Als doelen van dit programma worden onder meer genoemd:

- Onder het kopje 'Bedrijventerreinen': 'voortvarende uitgifte bedrijventerreinen en modernisering oude bedrijventerreinen', 'aantrekkelijk vestigingsbeleid voor bedrijven', 'flexibel bestemmingsplan met ruimte voor voortschrijdend inzicht over gewenste ontwikkelingen en kleine planafwijkingen', 'verbeteren ondernemingsklimaat zodat de gemeente aantrekkelijker wordt als vestigingsplaats voor bedrijven die werkgelegenheid, welvaart en welzijn van Brunssum en zijn burgers vergroot', 'daartoe laag houden huurprijzen kleine winkelpanden en inrichten ondernemersloket bij de gemeente'
- Onder het kopje 'Werk': 'zoveel mogelijk mensen bij het arbeidsproces betrekken', 'aanbestedingsbeleid zo inrichten dat Brunssumse ondernemers vaker kunnen meedingen naar opdrachten', 'aanbestedingsprocedures dienen altijd vooraf door controlling te worden getoetst', 'koppelen WMO en WWB om mensen uit de bijstand te halen', 'voorkomen concurrentie Parkstad-gemeenten bij het aantrekken van bedrijven door harde afspraken binnen Parkstad Limburg', 'Oostflank:

- duurzame werkgelegenheid naar Brunssum halen door ontwikkeling recreatie, toerisme en zorg’;
- Onder het kopje ‘Centrumontwikkeling’: ‘centrum Brunssum komende raadsperiode aantrekkelijker maken’, ‘verloedering Kerkstraat-Rumpenerstraat, Brunssum-Noord en Treebeek een halt toeroepen’, ‘onderzoek haalbaarheid stimuleringsfonds startende ondernemers in het centrum in 1^e jaar raadsperiode’, ‘onderzoeken leegstandbelasting’, ‘invoeren betaald parkeren pas als parkeerplek schaars wordt’, ‘uitwerken parkeerbonds’, ‘intensivering handhaving blauwzone’, ‘zoveel mogelijk partijen betrekken bij uitwerking Masterplan Centrum, om de beoogde doelen van de Bestuursopdracht te doen slagen’;
 - Onder het kopje ‘Recreatie en Toerisme’: ‘De toeristisch sterke punten als Brunssum-centrum, Schutterspark ... en de landelijke gebieden rond de Bovenste Hof en De Kling vragen om uitwerking en opwaardering van wandel-, fiets- en recreatiemogelijkheden’, ‘ontwikkeling Schutterspark in de komende periode tot een familiepark met bovenregionale uitstraling’, ‘binnen het Schutterspark voorzieningen realiseren die betaalbaar zijn voor inwoners van Brunssum’, ‘Met grondeigenaren en provincie visie ontwikkelen op Oostflank als gebied om recreatieve en toeristische voorzieningen te creëren’, ‘2007: onderzoek privatisering golfbaan’.

De paragraaf ‘Wat doen we daarvoor?’ bevat een tabel waarin 11 ‘Acties Economische Pijler’ zijn uitgezet in de tijd. Per actie wordt per jaar aangegeven in welke fase men zit (‘ontwikkeling en invoering / toepassing’ of ‘toepassing en doorontwikkeling’). Daarnaast is een tabel ‘Strategische Projecten Economische Pijler’ opgenomen (met twee projecten, nl. Oostflank en Masterplan Centrum), een tabel ‘Intensiveringen Economische Pijler’ (1 item, nl. ‘Nutsvoorzieningen’ – CAI vervangen/nieuwe aansluitingen) en een tabel ‘Ombuigingen economische pijler’ (verdergaande privatisering Schutterpark € 0,1 mln.).

In de paragraaf ‘Hoe meten we dat?’ is elk van de 11 Acties uit de paragraaf ‘Wat gaan we daarvoor doen?’ (kort) nader geconcretiseerd. Bijvoorbeeld: ‘netto jaarlijkse groei van het aantal vertrekken en vestigingen van ondernemingen in 2007’ (bij ‘aantrekkelijk vestigingsbeleid voor bedrijven’, ‘vaststellen geactualiseerde nota aanbestedingen door de Gemeenteraad in 1^e kwartaal 2007 en periodieke rapportage controlling aan College van B&W over effecten (meer lokale ondernemers)’ (bij ‘aanbestedingsbeleid zo inrichten dat Brunssumse ondernemers vaker kunnen meedingen naar opdrachten’), ‘het realiseren van groei in 2007 van horeca-activiteiten ... op het Linde-plein ten opzichte van 2006’ (onduidelijk bij welk doel dit precies hoort), ‘presenteren onderzoek (on)mogelijkheden privatiseren Golfbaan voor eind 2007’ (bij ‘2007: onderzoek privatisering golfbaan’).

In de paragraaf ‘Wat mag dat kosten?’ zijn kosten en inkomsten opgenomen. De kosten zijn onderverdeeld naar loonkosten, kosten derden, subsidies en doorbelastingen. De inkomsten zijn

onderverdeeld in overige inkomsten, belastingen, rijksinkomsten en doorbelastingen.

Specifieke risico'

Exploitatie Brikke Oave voert de gemeente in eigen beheer uit maar nog niet binnen de budgettaire kaders. 'Maatregelen om dit te beperken zijn in voorbereiding'.

In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort.

Wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?

In de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' worden de doelen voor de Economische Pijler geformuleerd. Wat opvalt is dat in deze paragraaf maatschappelijke doelen (zoals: 'verbeteren ondernemingsklimaat zodat de gemeente aantrekkelijker wordt als vestigingsplaats voor bedrijven die werkgelegenheid, welvaart en welzijn van Brunssum en zijn burgers vergroot'), beleidsinstrumenten (zoals 'daartoe laag houden huurprijzen kleine winkelpanden en inrichten ondernemersloket bij de gemeente') en interne procedures (zoals 'aanbestedingsprocedures dienen altijd vooraf door controlling te worden getoetst') door elkaar lopen.

De paragraaf zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid en zeggingskracht kunnen winnen als externe, maatschappelijke doelen duidelijk worden onderscheiden van interne doelen. Daarbij zullen interne doelen uiteindelijk altijd een middel zijn om externe doelen te bereiken (zie ook 'wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?' bij programma 1. Bestuurlijke pijler.

Voorts valt op dat geen van de doelen SMART is geformuleerd. De paragraaf 'Hoe meten we dat?' bevat wel een enkele aanzet (bijvoorbeeld: 'netto jaarlijkse groei van het aantal vertrekken en vestigingen van ondernemingen in 2007' of 'Het realiseren van groei in 2007 van horeca-activiteiten ... op het Lindeplein ten opzichte van 2006'), maar concrete streefwaarden worden niet genoemd. De paragraaf bevat overwegend procesgeoriënteerde meetpunten ('Het doen van voorstellen aan uw Gemeenteraad door het College van B&W inzake toekomstige ontwikkeling Brikke Oave in de loop van 2007', 'vaststellen geactualiseerde nota aanbestedingen door de Gemeenteraad in 1^e kwartaal 2007..'.e.d.)

Geconstateerd mag worden dat Brunssum wat betreft de ontwikkeling van indicatoren die iets zeggen over het al dan niet bereiken van een maatschappelijk doel in de economische pijler nog in de kinderschoenen staat, dan wel vooralsnog niet in het begrotingsprogramma wordt opgenomen.

Idealiter wordt uit een begrotingsprogramma duidelijk: a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn. Met deze informatie kan een Gemeenteraad ook gericht keuzes maken: als zij sterk hecht aan een bepaald doel dan kan hij meer geld

beschikbaar stellen en ziet hij meteen ook hoeveel extra prestaties daarvoor kunnen worden geleverd.

Begrotingsprogramma Economische Pijler is nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook waar het gaat om het formuleren van doelen en meetpunten. Prestaties (concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor, behalve waar het gaat om beleidsmatige producten ('aanbestedingsnota', 'onderzoek privatisering golfbaan') – maar dat zijn geen producten of diensten waar een burger of ondernemer direct iets van merkt, die hij (of: zij) afneemt van de gemeente. De aansluiting tussen doelen (Wat willen we bereiken?) en prestaties/activiteiten ('Wat doen we daarvoor?') is niet sluitend. De aansluiting tussen doelen of prestaties/activiteiten enerzijds en kosten anderzijds is evenmin sluitend: het is onduidelijk hoe de kosten (of: opbrengsten) samenhangen met de genoemde Acties. Het opgenomen Overzicht van producten verschaft enig inzicht in de totale bedragen die bijvoorbeeld zijn gemoeid met de Golfbaan en D'r Brikke Oave, maar welk financieel belang er voor de gemeente gemoeid is met privatisering respectievelijk overschrijdingen Brikke Oave wordt niet duidelijk. Ook de kosten van bijvoorbeeld 'verbeteren ondernemingsklimaat', 'versterken centrum Treebeek' en 'recreatie en toerisme' vallen niet uit het begrotingsprogramma of het overzicht producten af te leiden. In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort. In de praktijk komen 7 van de 11 actiepunten (a en e t/m i) terug in het overzicht van producten. De overige producten in dat overzicht zijn voorzien van een 'r' of een 'z'; respectievelijk 'restproducten' en 'restprojecten'. De restproducten en restprojecten beslaan ruim de helft van het totale budget: €1,3 mln van de € 2,4 mln.

Er wordt niet verwezen naar eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. Onduidelijk is of dat komt doordat dergelijke kaders ontbreken, of doordat ze er wel zijn maar niet in het programma werden opgenomen. Het begrotingsprogramma zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid winnen als een overzicht werd opgenomen met alle vigerende beleidskaders.

5. *Maatschappelijke pijler*

Wat staat er in het programma?

Als doelen van dit programma worden onder meer genoemd:

- Onder het kopje 'Verenigingsleven en voorzieningen': 'accommodatiebeleid voor binnen- en buitensport aanpassen aan de vraag', 'een gedegen sportnota', 'de toegezegde verbeteringen van de complexen SV Langeberg en de VV Leeuw moeten doorgaan', 'de nieuwe Gemeenteraad hecht veel waarde aan het Brunssumse verenigingsleven', 'Evenementen met een bovenregionale uitstraling (zoals de Parade, Parelloop etc) dienen te worden gekoesterd', 'deze periode gedegen cultuurbeleid ontwikkelen en vastleggen in een Cultuurnota', 'Stimuleren van sportdeelname door jongeren en senioren', 'goed voorzieningenniveau sportvoorzieningen; dit vereist investeringen en beheer', 'herijking subsidiebeleid:

verenigingen die zich extra op jongeren en/of senioren richten kunnen in aanmerking komen voor extra gelden', 'actief gemeentelijk beleid om vrijwilligers te werven, op te leiden en te behouden', 'een vrijwilligersvacaturebank (laten) inrichten', 'vraaggericht werken door de muziekschool, de bibliotheek, de Stichting Ouderen Welzijn en het CMWW';

- Onder het kopje 'Wijken': 'Wijkvoorzieningen moeten een bijdrage leveren aan het verbeteren van de sociale structuur in de wijk. De gemeente streeft ernaar om elke wijk een eigen wijkvoorziening te geven; dat kan niet in een raadsperiode', 'komende periode in Zuid en in West een brede maatschappelijke voorziening realiseren', 'een passende oplossing voor de huisvesting van de BASBO', 'Een wijk-gerichte aanpak van het jeugd- en jongerenwerk met grote betrokkenheid van de buurtbewoners', 'zo spoedig mogelijk accommodaties voor jongeren in wijken waar die er nog niet zijn', 'nieuwe structuur voor de wijkteams met meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden en versterking democratische legitimatie doordat elke buurt haar eigen afgevaardigde krijgt in het team'.
- Onder het kopje 'Openbare orde en veiligheid': 'de Gemeenteraad is tegen vestiging van coffee- en growshops in Brunssum', 'de Gemeenteraad is voor strenge handhaving en harde aanpak van degenen die de veiligheid en de openbare orde verstoren', 'lik-op-stuk-beleid voor (jeugdige) veelplegers, winkel-criminaliteit en overlast van hangjongeren', 'in overleg met instanties kunnen opvoedingssteunpunten voor ouders worden opgericht', 'cameraregistratie is toegestaan op plaatsen waar dit de veiligheid kan bevorderen en vandalisme zal tegengaan', 'Brunssum moet streven naar een volwaardig politiebureau, waarin ook het handhavend personeel (incl. stadswachten) moet worden ondergebracht', 'uitvoer initiatiefvoorstel PvdA Aanpak overlast hondenpoep middels voldoende poepbakken en hondenuitlaatplekken, speelveldjes voor kinderen verboden gebied verklaren voor honden, hard optreden tegen notoire overtreeders', adequate gebruiksvergunning openbare gebouwen en handhaving', 'groenonderhoud in overleg met wijkteams,, o.m. om de verkeersveiligheid te bevorderen', 'de verkeersveiligheid op en nabij scholen dient te worden gewaarborgd', 'eerste lijnszorg zoals huisarts, tandarts en fysiotherapie zo dicht mogelijk bij huis organiseren', een tweejaarlijkse Gezondheidsmonitor zal uitgangspunt moeten zijn voor bijstelling van beleid', 'zoveel mogelijk voorkomen van verslavingen, o.m. door voorlichting', 'burgers met een verslaving kunnen rekenen op hulp van terzake doende instanties; overlast dient bestreden te worden'.

De paragraaf 'Wat doen we daarvoor?' bevat een tabel waarin 17 'Acties Maatschappelijke Pijler' zijn uitgezet in de tijd. Per actie wordt per jaar aangegeven in welke fase men zit ('ontwikkeling en invoering / toepassing' of 'toepassing en doorontwikkeling'). Daarnaast is een tabel 'Strategische Projecten Maatschappelijke Pijler' opgenomen (met twee projecten, nl. Brede Maatschappelijke

voorzieningen Zuid en West en Wijkregie). Ook is een tabel 'Investerings Maatschappelijke Pijler' opgenomen (met ca. 20 investeringen onderverdeeld in Verkeer en Plantsoenen, beleidstaak en kapitaallasten). In een tabel 'Ombuigingen Maatschappelijke Pijler' is een zestel ombuigingen aangegeven.

In de paragraaf 'Hoe meten we dat?' is elk van de 17 Acties uit de paragraaf 'Wat gaan we daarvoor doen?' (kort) nader geconcretiseerd. Bijvoorbeeld: 'het door uw Gemeenteraad laten vaststellen van een sportnota in het eerste kwartaal van 2007' (bij 'een gedegen sportnota'), 'alternatieve huisvesting aan de Basbo aanbieden in 2007' (bij 'een passende oplossing voor de huisvesting van de BASBO'), 'realiseren cameratoezicht op risicoplaatsen in de gemeente in de periode 2007-2010' (bij 'cameraregistratie is toegestaan op plaatsen waar dit de veiligheid kan bevorderen en vandalisme zal tegengaan') enz.

In de paragraaf 'Wat mag dat kosten?' zijn kosten en inkomsten opgenomen. De kosten zijn onderverdeeld naar loonkosten, kosten derden, subsidies en doorbelastingen. De inkomsten zijn onderverdeeld in overige inkomsten, belastingen, rijksinkomsten en doorbelastingen.

Bij de paragraaf 'Specifieke risico's' worden vermeld: de exploitatie zwembad De Bronspo en BMV-Oost.

In het overzicht 'producten per programma' staat in opzet bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort.

Wat vindt de Rekenkamercommissie ervan?

In de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' worden de doelen voor de Maatschappelijke Pijler geformuleerd. Wat opvalt is dat in deze paragraaf maatschappelijke doelen (zoals: 'Stimuleren van sportdeelname door jongeren en senioren'), interne, bestuurlijke doelen (zoals: 'een gedegen sportnota') en uitgangspunten (zoals 'de nieuwe Gemeenteraad hecht veel waarde aan het Brunssumse verenigingsleven') door elkaar lopen.

De paragraaf zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan kracht winnen als externe, maatschappelijke doelen duidelijk worden onderscheiden van interne doelen, uitgangspunten e.d. Daarbij zullen interne doelen uiteindelijk altijd een middel zijn om externe doelen te bereiken.

Voorts valt op dat geen van de doelen SMART is geformuleerd. De paragraaf 'Hoe meten we dat?' bevat overwegend procesgeoriënteerde meetpunten (bijvoorbeeld 'het door uw Gemeenteraad laten vaststellen van een sportnota in het eerste kwartaal van 2007'). Positieve uitzondering vormen zaken als 'vacaturebank operationeel medio 2007', 'Alternatieve huisvesting aan de Basbo aanbieden in 2007', 'het afsluiten van speelveldjes voor honden voor eind 2007'. De ontwikkeling van indicatoren die iets zeggen over het al dan niet bereiken van een maatschappelijk doel staat voor dit begrotings-

programma nog in de kinderschoenen, of de indicatoren zijn niet opgenomen in de programmabegroting.

Idealiter wordt uit een begrotingsprogramma duidelijk: a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn. Met deze informatie kan een Gemeenteraad ook gericht keuzes maken: als zij sterk hecht aan een bepaald doel dan kan hij meer geld beschikbaar stellen en ziet hij meteen ook hoeveel extra prestaties daarvoor kunnen worden geleverd.

Begrotingsprogramma Maatschappelijke Pijler is nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook waar het gaat om het formuleren van doelen en meetpunten. Prestaties (concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) vormen een minderheid binnen het programma. De aansluiting tussen doelen (Wat willen we bereiken?) en prestaties/activiteiten (‘Wat doen we daarvoor?’) is niet sluitend. De aansluiting tussen doelen of prestaties/activiteiten enerzijds en kosten anderzijds valt niet te maken: het is onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties. Het opgenomen Overzicht van producten verschaft slechts op enkele punten opheldering door voor sommige activiteiten de uitgaven op te nemen (bv. ‘tijdelijke regeling stimulering vrijwilligerswerk’, ‘cameratoezicht’). In het overzicht staat *in opzet* bij elk product aangegeven bij welk actiepunt het hoort. In de praktijk komen 10 van de 17 actiepunten (a, c, e, g, h, j, m t-m p) terug in het overzicht van producten. De overige producten in dat overzicht zijn voorzien van een ‘r’ of een ‘z’; respectievelijk ‘restproducten’ en ‘restprojecten’. De restproducten en restprojecten beslaan wel een substantieel deel van het totale budget: ca. € 5,3 mln van de € 14,3 mln.

In het programma wordt niet verwezen naar eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. Wel wordt aangekondigd dat op sommige punten die kaders er komen (bv. Sportnota). Het begrotingsprogramma zou naar mening van de Rekenkamercommissie aan inzichtelijkheid winnen als een overzicht werd opgenomen met alle vigerende beleidskaders: een raadslid kan dan in een oogopslag zien tegen welke kaders het begrotingsprogramma moet worden gezien en kan desgewenst een beleidsnota er nog eens bijpakken.

6.1.2. De programmabegroting 2008

De Programmabegroting 2008 is qua opzet en tekstueel vrijwel identiek aan de Programmabegroting 2007. Dat is een bewuste keuze van de gemeente: het motto van de Programmabegroting is ‘Vasthouden aan de ingezette koers’.

De Rekenkamercommissie staat hier positief tegenover: Hoe vaak komt het niet voor bij overheden dat een begroting sterk afwijkt van de voorgaande begroting zonder dat duidelijk is waarom of zonder dat aansluiting met de voorgaande begroting kan worden verkregen. Positief in dit verband is ook dat in de lopende tekst duidelijk staat

aangegeven waar in de Programmabegroting 2008 sprake is van wijzigingen/aanvullingen ten opzichte van de Programmabegroting 2007.

Gegeven de opzet en invulling van de Programmabegroting 2008 mag duidelijk zijn dat de positieve punten en de verbeterpunten zoals die in dit rapport worden geformuleerd voor de Programma-begroting 2007 onverkort van toepassing zijn op de Programma-begroting 2008.

6.1.3. Projecten

Uit de gehouden interviews en de aan de Rekenkamercommissie ter hand gestelde documenten blijkt het volgende m.b.t. projecten en projectmatig werken in de gemeente Brunssum.

Projecten in het verleden

In het verleden zijn in Brunssum samenhangende activiteiten uitgevoerd die achteraf gezien een project waren maar niet als zodanig zijn benoemd. Te denken valt aan de renovatie van de oude Markt in het oude centrum van Brunssum (bekostigd ten laste van veel verschillende begrotingsposten zonder dat de Gemeenteraad ooit tegen de sanering als geheel 'ja' heeft gezegd) en de sanering van het Emmaterrein.

Huidige en toekomstige projecten.

Brunssum heeft grote ambities. Belangrijke projecten zijn het Masterplan Centrum en de Herontwikkeling Oostflank. Het laatste project bevat een twaalfstal deelplannen, waaronder een grootschalig attractiepark en de zorgboulevard Atrium.

Projectinfrastructuur

In 2005 is begonnen met Orakel. Idee is dat de uitvoering onderscheiden kan worden in structurele uitvoering en incidentele uitvoering. De incidentele uitvoering is belegd bij de dienst Projecten. De wijze waarop er in en met projecten wordt gewerkt – Wie stelt projectplan op? Welke gremia zijn daarbij op welke wijze betrokken? Welke informatie bevat een projectplan? Door wie wordt het projectplan vastgesteld, hoe wordt er (binnen het gemeentelijk apparaat en richting Gemeenteraad) gerapporteerd tijdens de uitvoering enz. - is nog niet vastgelegd. Wel lijkt zich een werkwijze uit te kristalliseren waarbij de Gemeenteraad vroegtijdig bij de vorming van de plannen wordt betrokken en waarin wordt gewerkt met een Bestuursopdracht. De informatievoorziening over de uitvoering van de projecten binnen de gemeentelijke organisatie en tussen College van B&W en Gemeenteraad is echter nog niet geregeld. Ook is het nog niet de gewoonte dat elk projectplan/ Bestuursopdracht een financiële paragraaf (voorcalculatie) bevat.

De rekeningcommissie beveelt in haar aanbevelingen bij de Jaar-rekening 2006 het College van B&W onder meer aan om de Gemeenteraad daar waar het College van B&W grote investeringen doet tijdig en volledig te betrekken, om bij grote projecten inzichtelijk te maken hoe de projectfinanciering is geregeld en om eventuele

mutaties inzichtelijk te maken en ter besluitvorming aan de Gemeenteraad voor te leggen. Deze aanbevelingen zijn door de Gemeenteraad overgenomen. Deze aanbevelingen geven aan dat de informatievoorziening over projecten aan de Gemeenteraad tekortschiet.

Opvallend is dat voor een relatief bescheiden project als de Renovatie Hoogbouw Bestuurscentrum een uitgewerkte projectstructuur beschikbaar is, terwijl dat voor een veel omvangrijke project als de Herontwikkeling Oostflank slechts op hoofdlijnen het geval is (bron: "Herontwikkeling Oostflank", dec 2006, Versie 3, p. 14). In de projectstructuur zijn onder meer de verschillende gremia en functionarissen en hun rollen en taken uitgewerkt.

Projecten in de begrotingscyclus

Strategische projecten zijn opgenomen in de Programmabegroting. Over deze projecten wordt ook gerapporteerd in de programmaraapportages. De informatie over strategische projecten in de Programmabegroting is beperkt; indien de Programmabegroting dient als kaderstelling (doelen, prestaties/activiteiten, planning/mijlpalen, budgetten) bij deze projecten dan is deze onvoldoende. De informatie over strategische projecten in de Programmarapportages is iets uitgebreider, doch maakt onvoldoende duidelijk of deze projecten conform de door de Gemeenteraad vastgestelde kaders – te bereiken doelen, te leveren prestaties/(tussen)producten, tijdpad (mijlpalen) en geld (budgetten) – worden gerealiseerd. Daarmee schiet de informatieve waarde van deze projectvoortgangsrapportages tekort: de Gemeenteraad kan immers op basis van deze informatie niet nagaan of hij moet bijsturen en zo ja, op welke manier.

6.1.4. De interviews

Met betrekking tot de programmabegroting.

De interviews vonden plaats begin september en begin oktober 2007. De programmabegroting 2008 was ten tijde van deze interviews nog niet helemaal afgerond. De interviews zijn derhalve gericht op de programmabegroting 2007.

De programmabegroting wordt in het algemeen niet onverdeeld positief beoordeeld. Uit de interviews met de raadsleden kwam naar voren dat men de betrokkenheid bij de totstandkoming daarvan veel te beperkt acht. Raadsleden weten over het algemeen niet goed hoe om te gaan met de programmabegroting. Dat er in deze termijn veel nieuwe raadsleden zijn zal daar mede aan hebben bijgedragen. Het accent wordt erg op de voorjaarsrapportage gelegd waarna vaststellen van de programmabegroting, een stuk dat door de organisatie wordt opgesteld, door een deel van de Gemeenteraad als een formaliteit wordt beschouwd.

In grote lijnen vinden de raadsleden dat de kaderstellende rol van de Gemeenteraad onvoldoende wordt opgepakt, de Gemeenteraad neemt daarin te weinig haar verantwoordelijkheid. De programmabegroting geeft daartoe nog te weinig aanknopingspunten. De aansluiting tussen beleid en financiën wordt kennelijk gezien als puzzelwerk voor de schaarse financiële experts; causale verbanden

kunnen onvoldoende worden gelegd. Ter ondersteuning raadpleegt men de productbegroting (die geen raadsbevoegdheid betreft) en dat zou niet nodig hoeven te zijn. Binnen het programma kan de programmamanager met budgetten schuiven en de rekeningcommissie heeft dat kennelijk regelmatig als probleem ervaren. Er wordt nog te weinig gebruik gemaakt van (nul-)metingen en kengetallen. Wel herkent men in de programmabegroting duidelijk de aansluiting met strategische visie en raadsprogramma.

Met betrekking tot projecten.

De geïnterviewde raadsleden herkennen niet echt structuur als het om projecten gaat. In elk geval is er geen standaard structuur voor de inrichting van projecten. Er is overigens wel een afdeling projecten doch de raadsleden blijken daarvan niet op de hoogte te zijn. Sommigen vinden het aantal projecten te groot. Een van de raadsleden pleitte voor kleinschalige projecten.

Zonder uitzondering acht men de informatie over de voortgang van de projecten te beperkt en duidelijk vatbaar voor verbetering. De programmarapportage geeft onvoldoende inzicht in de projectvoortgang. Men wil vooral tussentijds geïnformeerd worden over de stand van zaken. Terwijl er veel geld in de projecten om gaat wordt de transparantie node gemist. Ook het inzicht in de risico's is daarmee onvoldoende. We hebben vernomen dat de regiegroep (zie paragraaf 7.2.4. Aanbeveling rekeningcommissie) de monitoring van de projecten op gaat pakken.

Van de zijde van de organisatie werd kenbaar gemaakt dat men met voorcalculaties wil gaan werken.

6.2 De actieve informatieplicht

In hoofdstuk 5 is aangegeven wat de kaders zijn ten aanzien van de actieve informatieplicht. In de gemeente Brunssum is geen protocol met betrekking tot de actieve informatieplicht. In verordening 212 artikel 1-7 is een aantal formele momenten vastgelegd op basis waarvan het College van B&W de Gemeenteraad moet informeren, bijvoorbeeld door middel van programmarapportages. Ook is in de verordening aangegeven wanneer de Gemeenteraad in ieder geval geïnformeerd moet worden. Daarnaast wordt de Gemeenteraad geïnformeerd via de commissievergaderingen en bij majeure activiteiten via raadsinformatieavonden. Daarnaast heeft de Gemeenteraad een aantal keren een zogenaamde kaderbrief ontvangen, deze waren bedoeld als samenvatting van de raadsinformatieavonden (bijvoorbeeld masterplan centrum). Er is op dit moment nog geen sprake van gestructureerde raadsinformatiebrieven, wel wordt er gewerkt aan een protocol actieve informatieplicht. Daarin zal ook rekening gehouden worden met het instrument raadsinformatiebrieven.

6.2.1. De tussenrapportages

In de verordening 212 art. 7 lid 1-6 is uitgelegd wat de plichten zijn ten aanzien van de informatievoorziening door middel van tussenrapportages.

1. Het College van B&W informeert de Gemeenteraad door middel van tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting over de eerste vier maanden en de eerste acht van het lopende boekjaar.
2. De tussentijdse rapportages worden aan de Gemeenteraad aangeboden op de volgende tijdstippen: de 4-maandsrapportage in juni en de 8-maandsrapportage in oktober. De tussentijdse rapportage wordt genoemd: de programmarapportages.
3. De inrichting van de tussentijdse rapportages sluit aan bij de programma-indeling van de begroting conform artikel 8.
4. De rapportages gaan in op afwijkingen, zowel wat betreft de baten en lasten, de geleverde goederen en diensten en indien daar aanleiding voor is de maatschappelijke effecten.
5. Het College van B&W informeert in ieder geval vooraf de Gemeenteraad en neemt pas een besluit nadat de Gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het College van B&W te brengen voorzover het betreft niet bij begroting vastgestelde afzonderlijke verplichtingen inzake: investeringen groter dan € 100.000, aankoop en verkoop van goederen en diensten groter dan € 100.000, het verstrekken van leningen, waarborgen en garanties groter dan € 100.000.
6. Het College van B&W informeert vooraf de Gemeenteraad en neemt pas een besluit nadat de Gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het College van B&W te brengen indien het College van B&W nieuwe meerjarige verplichtingen aangaat waarvan de jaarlijkse lasten groter zijn dan € 100.000.

Ten behoeve van dit onderzoek is één programmarapportage beoordeeld: De eerste programmarapportage 2007. Het betreft een rapportage over de voortgang van de uitvoering van de vijf pijlers van de programmabegroting. De in de programmabegroting 2007 opgenomen teksten zijn integraal overgenomen in de programmarapportage. In deze teksten is geformuleerd wat de gemeente wil bereiken en wat ze daarvoor en wanneer gaat doen. Vervolgens wordt over de voortgang gerapporteerd. Er wordt op een transparante wijze aangesloten bij de programmabegroting. In de programmabegroting en dus ook in de programmarapportage zijn eveneens opgenomen de 7 strategische projecten binnen de verschillende pijlers. Met betrekking tot deze strategische projecten wordt over de voortgang gerapporteerd. Ook wordt toegelicht hoe de voortgang gemeten wordt en wat de voortgang van deze meting is. Onvoldoende duidelijk is echter wat de toegevoegde waarde van de verschillende onderdelen is.

Voorbeeld Bestuurlijke Pijler:

Wat willen we bereiken: Nieuwe vormen onderzoeken om betrokkenheid van de burger bij het bestuur te bevorderen.

Wat doen we ervoor: Nieuwe besturingsfilosofie

Wat is de voortgang (1): Nieuwe besturingsfilosofie is opgeleverd.

Hoe meten we dat: Bevorderen van de betrokkenheid van de burger bij het bestuur door het anders inrichten van de gemeentelijke vergaderstructuur (raadscommissies).

Wat is de voortgang (2): De verandering van de commissiestructuur wordt onderzocht en besproken, door bijvoorbeeld het invullen van de wijkgerichte aanpak wordt de betrokkenheid van de burgers vergroot.

In bovenstaand voorbeeld is op omslachtige wijze duidelijk gemaakt dat de betrokkenheid van de burgers vergroot wordt door de vergaderstructuur aan te passen. Uit (2) blijkt dat het niet alleen maar de vergaderstructuur is die wordt aangepast maar dat er tal van maatregelen genomen zijn om de betrokkenheid te vergroten. De “hoe meten we dat” vraag wordt niet beantwoord, er wordt herhaald dat de commissiestructuur veranderd wordt. Deze vraag zou met behulp van gegevens uit de Parkstadmonitor beantwoord kunnen worden: burgertevredenheid over betrokkenheid. Overigens blijft onduidelijk met welke factor de burgertevredenheid ten aanzien van betrokkenheid moet toenemen (wanneer doe ik het als gemeente goed?).

Ander voorbeeld:

Economische Pijler

Wat willen we bereiken: Een aantrekkelijk vestigingsbeleid voor bedrijven.

Wat doen we daarvoor: Verbeteren ondernemersklimaat.

Voortgang (1): Accountmanager bedrijven is benoemd. Deze accountmanager probeert de belangen van de bedrijven in de ambtelijke organisatie te waarborgen. In een bijzin staat voorts nog dat “hij kan en mag daarbij niet in de verantwoordelijkheden van de diverse organisatieonderdelen respectievelijk ambtenaren treden”. Deze bijzin is niet relevant in het kader van de voortgang van deze actie.

Hoe meten we dat: Het aantal vestigingen en vertrekken van bedrijven. Een netto jaarlijkse groei.

Voortgang (2): Een dergelijk monitoringsysteem moet nog worden ontwikkeld.

In dit voorbeeld wordt medegedeeld dat de gemeente een aantrekkelijke gemeente wil zijn voor bedrijven en dat ze daarvoor een accountmanager heeft aangesteld die niet in de verantwoordelijkheden van de verschillende organisatieonderdelen mag treden. Er wordt geen target gesteld ten aanzien van de netto jaarlijkse groei vanaf 2007.

Voorbeeld Maatschappelijke Pijler:

Wat willen we bereiken: Sport: nieuw beleid, betaalbaar met een goede balans tussen kwaliteit en kwantiteit. Voldoende buitensport en

binnensportaccommodaties en het uitvoeren van toegezegde verbeteringen van verschillende complexen.

Wat doen we ervoor: Sportnota.

Wat is de voortgang (1): De sportnota is door de Gemeenteraad vastgesteld.

Hoe meten we dat: Het door de Gemeenteraad laten vaststellen van een sportnota

Wat is de voortgang (2): De sportnota is door de Gemeenteraad vastgesteld.

In bovenstaand voorbeeld is eveneens op omslachtige wijze duidelijk gemaakt dat er een sportnota is opgesteld. Onduidelijk is echter of de doelen zijn gerealiseerd. Hoe zit het met de betaalbaarheid, wat is de voortgang met betrekking tot de verbeteringen van de complexen Langeberg den de Leeuw. Is de motie BSV Limburgia inmiddels uitgevoerd? Op deze vragen wordt geen antwoord gegeven. Het opstellen van een sportnota (of cultuurnota of subsidiebeleid etc.) zijn procesactiviteiten en zeggen niets over het realiseren van doelen.

In de programmarapportage wordt ook verantwoording afgelegd over de strategische projecten. Er wordt niet aangegeven "hoe dat gemeten wordt en wat de voortgang van die meting is". Soms wordt er over de voortgang gerapporteerd en soms wordt er niet gerapporteerd over een project. Er wordt in onvoldoende mate aangegeven wat men beoogt met een project. Over de voortgang van de strategische projecten Sanering Emma I, Oostflank, Masterplan centrum en Brede maatschappelijke voorzieningen wordt bijvoorbeeld niet gerapporteerd.

Per pijler (met uitzondering van de Bestuurlijke pijler) wordt eveneens gerapporteerd over de voortgang van de voorgenomen investeringen en ombuigingen.

Ook wordt er per pijler gerapporteerd over de realisatie van de budgetten. De verantwoording vindt plaats op kostensoortniveau. De samenhang tussen activiteiten, doelen en kosten is dus nagenoeg niet mogelijk.

6.2.2. De interviews

In het algemeen zijn de meeste geïnterviewde raadsleden wel positief over de actieve informatieplicht doch er zijn zeker nog de nodige wensen en verbeterpunten. Een van de geïnterviewden geeft overigens aan het gevoel te hebben niet tijdig en volledig geïnformeerd te worden. Een aantal malen komt het onderscheid tussen oppositie en coalitie terug waarbij de indruk bestaat dat de coalitie kortere lijnen heeft en daarmee beter geïnformeerd is. De Rekenkamercommissie heeft m.b.t. dit punt overigens niet getoetst of dit aantoonbaar is; dat zal naar verwachting ook moeilijk aan te tonen zijn.

De instrumenten van actieve informatieplicht zijn doorgaans goed bekend bij de raadsleden. De programmarapportages worden daarin door allen genoemd. Zo ook het agendapunt actieve informatieplicht dat een vast onderdeel vormt van commissievergaderingen.

De programmerapportage voldoet nog niet aan de wensen van de meeste raadsleden. De aansluiting met de programmabegroting ziet men niet goed terug.

Transparantie wordt hier en daar gemist. Zeker daar waar binnen een programma geschoven kan worden met budgetten. De programmerapportage wordt nog ervaren als te veel financieel gericht, de rapportage is te weinig beleidsinhoudelijk gericht. Vreemd genoeg wordt vanuit de organisatie geconstateerd dat er intern nog (te) weinig op budgetten wordt gestuurd.

De grote lijnen worden kennelijk uit de programmerapportage niet voor iedereen helder.

Er is verdeeldheid over de vraag of de programmerapportage nu over voortgang of over afwijkingen zou moeten rapporteren. Vanuit de organisatie is bewust gekozen voor een voortgangsrapportage. Ook is er kennelijk verdeeldheid over het gewenste en benodigde detailniveau van de rapportage. Daarin klinkt bij de raadsleden ook verdeeldheid door over hoe gestuurd en gecontroleerd moet worden: op de grote lijnen of op de details.

Meermaals komt aan de orde wat nu 'uitvoering' is, en daarmee dus de bevoegdheid van het College van B&W, en wat niet; daar ligt kennelijk een punt van spanning. Sommigen hebben de indruk dat (te) veel onder de noemer 'uitvoering' valt, o.a. werd grondbeleid als voorbeeld genoemd, en dat het zicht daarop te beperkt is.

Meerdere raadsleden geven aan dat ze wel een protocol actieve informatieplicht zouden willen hebben; ze hebben de verwachting dat ze daarmee betere handvatten t.b.v. actieve informatieplicht zouden hebben.

Ook raadsconferenties worden genoemd als instrument van actieve informatieplicht. De opkomst wordt vreemd genoeg door sommigen als goed en door anderen als slecht ervaren.

Vanuit de organisatie wordt aangegeven dat bij College van B&W-voorstellen een checklist wordt gehanteerd waarbij actieve informatieplicht als item is opgenomen.

6.2.3. De besluitenlijst van het College van B&W (inclusief interviews)

De besluitenlijst moet op grond van art 60 lid 3 Gemeentewet openbaar gemaakt worden. Een uitzondering geldt voor de gevallen waarin geheimhouding o.g.v. art. 55 nodig is dan wel wanneer er strijd is met het openbaar belang.

Het college van Brunssum publiceert de Openbare Besluitenlijst via het internet waarmee er sprake is van een brede toegankelijkheid. De Openbare Besluitenlijst wordt in de regel wekelijks gepubliceerd. In de eerste helft 2007 ging het om 25 lijsten. De besluitenlijsten geven duidelijke informatie over onderwerp met vermelding van naam en telefoonnummer van betrokken ambtenaar. Het besluit van het college wordt per onderwerp duidelijk geformuleerd.

De openbaarmaking van de besluitenlijst van het college kan overigens niet in de plaats komen van de algemene actieve informatieplicht. Uit de interviews blijkt dat raadsleden niet regelmatig de besluitenlijsten raadplegen. Ook gaven de interviews op dit punt niet de indruk dat men de besluitenlijst nodig heeft om te

voorzien in informatie die niet al via de gebruikelijke kanalen wordt verstrekt.

6.3. De 'informatierechten' van de Gemeenteraad

De informatierechten van de Gemeenteraad zijn geregeld in onder andere de Gemeentewet artikel 155 lid 1 en 2 en artikel 60 lid 1. In de gemeente Brunssum zijn deze rechten vertaald in de verordening 212, de verordening op de raadscommissies 2005 en het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de Gemeenteraad 2004.

6.3.1. De interviews

De meerderheid van de geïnterviewden vindt dat de informatierechten voldoende bekend zijn bij de raadsleden en dat er voldoende gebruik van wordt gemaakt. Een van de geïnterviewde raadsleden meent overigens dat dat niet het geval is. Een ander heeft ervaren dat, ondanks de bekendheid en het gebruik van deze rechten, het gebruik van deze rechten niet tot het gewenste resultaat leidde.

6.4. De passieve informatieplicht

Naar aanleiding van artikel 43 van het reglement van orde Gemeenteraad is een werkinstructie uitgewerkt waarin procedures zijn afgesproken met betrekking tot de beantwoording van door raadsleden gestelde vragen. De vragen worden na inboeking doorgestuurd naar de vakafdelingen en de verantwoordelijk portefeuillehouder. De vakafdeling stelt een technisch antwoord op, dit antwoord wordt geagendeerd voor de eerstvolgende collegevergadering. Na accordering door het College van B&W wordt het antwoord ondertekend door de burgemeester en de gemeentesecretaris doorgestuurd naar de griffier. De griffier stuurt het antwoord naar de fractie en een kopie naar de overige raadsleden.

6.4.1. Tijdigheid van de afhandeling van de vragen

In de onderzochte periode zijn 27 vragen gesteld door Gemeenteraadsleden ex. artikel 43 RvO. Volgens artikel 43 lid 2 en 3 van het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeente Gemeenteraad van Brunssum dient het verantwoordelijke lid van het College van B&W of de burgemeester de verlangde inlichtingen mondeling of schriftelijk binnen 30 dagen na indiening van het verzoek gegeven te worden. Indien dit niet lukt, dient de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis te worden gesteld, waarbij wordt aangegeven de termijn waarbinnen beantwoording zal plaatsvinden.

De bevindingen ten aanzien van tijdige beantwoording zijn als volgt.

Van de 27 gestelde vragen zijn er 16 niet tijdig, dus binnen 30 dagen beantwoord. 60% van de gestelde vragen is dus in het eerste half jaar niet tijdig beantwoord. De gemiddelde termijn van beantwoording

van deze 27 gestelde vragen is 41,5 dag. In het derde kwartaal van 2007 is de termijn van beantwoording aanzienlijk verbeterd, er zijn in het 3e kwartaal 5 vragen gesteld die alle 5 tijdig zijn beantwoord (gemiddeld binnen 28,4 dag).

Indien een vraag niet tijdig beantwoord kan worden, dient de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis te worden gesteld. Vraagstellers worden echter niet systematisch hiervan in kennis gesteld. Door de griffie wordt hierom wel verzocht maar slechts in enkele gevallen wordt ook daadwerkelijk een tussenbericht verstuurd.

6.4.2. Vragen periode 1e helft 2007

In onderstaand overzicht worden van de 27 gestelde vragen, de vragen uitgewerkt die volgens de Rekenkamercommissie onvoldoende adequaat zijn beantwoord.

- 7-1-2007: Vragen BCD inzake winkelcentrum Treebeek. De gestelde vragen 2 en 4 worden onvoldoende beantwoord. Er hebben blijkbaar oriënterende gesprekken plaatsgevonden met de ondernemer maar over de uitkomsten van deze gesprekken doet het College van B&W geen uitspraak. Ook over de vraag of mogelijk nieuwbouw de nodige arbeidsplaatsen zal opleveren doet het College van B&W geen uitspraak. Het lijkt de Rekenkamercommissie evident dat nieuwbouw de nodige arbeidsplaatsen zal opleveren.
- 12-2-2007: Vragen lijst Borger over achterpad Bexdellestraat, Heufkestraat en Sluiterdstraat. Op de vraag of het College van B&W het met vragensteller eens is dat de situatie (achterpad) niet meer houdbaar is, antwoordt het College van B&W in formele zin; het pad is nog in eigendom van de woningcorporatie. Het College van B&W gaat dus feitelijk niet in op de vraag of er ondanks de eigendomspositie geen verantwoordelijkheid in deze genomen moet worden (vanwege veiligheid).
- 20-2-2007: Vraag lijst Borger over invulling en positie van Sportpunt Parkstad. Het College van B&W gaat niet in op de vraag of er actief beleid is om meerdere gemeenten te laten aanhaken bij Sportpunt Parkstad.
- 6-3-2007: Vraag lijst Borger over het personeel van d'r Brikke Oave. De fractie vraagt zich af waarom vrijwilligers vervangen zijn de door extern gehuurde krachten. Het College van B&W is vaag in haar beantwoording en geeft alleen aan dat de inzet is beëindigd. Onduidelijk blijft waarom de inzet van bedoelde vrijwilligers is beëindigd.
- 12-2-2007: Vraag lijst Borger over Koempelmonument. De fractie vraagt of de manifestatie "MIJN-verleden Brunssum" gebruikt kan worden om aandacht te vragen voor een vermist beeld. Het College van B&W antwoordt 100 dagen na dato (op 23 mei) dat de manifestatie inmiddels heeft plaatsgevonden en de vraag daarmee achterhaald is. De Rekenkamercommissie is van mening dat hier melding had moet worden gemaakt van de

- veel te late beantwoording van de brief en dat een antwoord op deze vraag helaas achterhaald was.
- 18-04-07: Vraag PvdA over afname veiligheidsgevoel burgers van Brunssum. In de beantwoording van de vragen van deze fractie blijft het College van B&W erg vaag. De belangrijkste oorzaak van het afnemende veiligheidsgevoel is gelegen in “allerlei maatschappelijke ontwikkelingen”. De Rekenkamercommissie gaat er vanuit dat dit een serieus thema is en dat het College van B&W (inhoudelijk) in zou kunnen gaan op de lokale oorzaken van het gevoel van onveiligheid van de burger.
 - 25-6-07: Vraag PvdA fractie over het personeel Brikke Oave. De vragensteller vraagt zich af hoe en wanneer er maatregelen genomen worden ten aanzien van de personele problemen (ziekte, werkdruk ed.) bij de Brikke Oave. Het College van B&W legt de verantwoordelijkheid bij de gemeentesecretaris en eventuele signalen moeten worden terugverwezen naar de ambtelijke organisatie. De Rekenkamercommissie is echter van mening dat de Brikke Oave een publieke voorziening is die bij een gebrekkige exploitatie (vanwege personele problemen) onvoldoende haar taak als culturele voorziening kan waarmaken en dus de burger hiervan de dupe kan worden. Ons inziens dient het College van B&W dan ook haar verantwoordelijkheid te nemen en bij de beantwoording van vragen terzake niet te verwijzen naar de ambtelijke organisatie.

6.4.3 De interviews

De geïnterviewden noemen als instrumenten van passieve informatieplicht de art. 43-vragen alsmede het agendapunt passieve informatieplicht zoals opgenomen op de commissieagenda's. Men is bekend met de procedure en termijn van de art. 43 vragen en men ervaart ook dat de beantwoording duidelijk via het College van B&W loopt. Men is bekend met de lijst van openstaande vragen. De tijdigheid van beantwoording is de afgelopen tijd verbeterd. Twee van de geïnterviewde raadsleden weten uit ervaring dat beantwoording tijdig is dan wel dat tijdig een tussenbericht wordt toegezonden. De andere twee hebben ook ervaren dat antwoorden niet tijdig waren en er geen tussenbericht kwam. We hebben niet vastgesteld of dit laatste betrekking heeft op de periode dat de tijdigheid van de beantwoording in zijn algemeenheid nog niet op orde was.

De inhoud van de vragen loopt sterk uiteen en betreft ook wel eens vragen waarvan men het antwoord zou moeten weten, een politieke achtergrond speelt daarbij ook een rol. Wat de kwaliteit van de antwoorden betreft wordt er een aantal malen aangegeven dat men daarmee niet altijd tevreden is. Men is er van op de hoogte dat in die gevallen het onderwerp in de Gemeenteraad ingebracht kan worden (art. 43 lid 5, reglement van orde) om aldaar alsnog de gewenste duidelijkheid te verkrijgen.

Vanuit de organisatie is aangegeven dat vragen technisch worden beantwoord; mogelijk voldoet dat niet altijd aan de verwachtingen van de vragenstellers.

7. Conclusies/aanbevelingen

7.1. Conclusies

7.1.1. Programmabegroting 2007 en 2008

Programmabegroting 2007

Opzet. De opzet van de programmabegroting 2007 acht de Rekenkamercommissie goed bruikbaar. De vormgeving rondom de vijf pijlers, de consequente doorvertaling van raadsprogramma naar collegeprogramma naar programmabegroting, en de consequent volgehouden opzet van de begrotingsprogramma's zijn even zoveel positieve punten.

Doelen. Maatschappelijke doelen worden onvoldoende onderscheiden van instrumenten, interne doelen, randvoorwaarden, uitgangspunten enz..

Maatschappelijke doelen zijn nog nauwelijks SMART gemaakt, nog niet voorzien van indicatoren en streefwaarden. Dat maakt de begroting als instrument kwetsbaar: hoe kan de Gemeenteraad te zijner tijd nagaan of de doelen die hij heeft gesteld zijn bereikt, of een maatschappelijk probleem erger wordt of juist minder erg?

Hoopgevend is dat de gemeente bij enkele programma's bezig is met de ontwikkeling van meetinstrumenten.

Samenhang. Idealiter wordt uit een begrotingsprogramma duidelijk: a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn.

De programma's in de programmabegroting 2007 zijn nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook de formulering van doelen en meetpunten geschiedt herhaaldelijk in termen van activiteiten. Prestaties (= concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor. De aansluiting tussen doelen ('Wat willen we bereiken?') en prestaties/activiteiten ('Wat doen we daarvoor?') is verre van sluitend: het is vaak onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties en Doelen. De opgenomen Overzichten van producten per programma verschaffen in dit opzicht slechts beperkt opheldering: de producten zijn gekoppeld aan de genoemde actiepunten, niet met de doelen van het programma. Daarbij is een groot aantal actiepunten niet aan producten gekoppeld; de vraag rijst of deze actiepunten geen geld kosten? Omgekeerd valt op dat relatief veel producten in het overzicht zijn voorzien van een 'r' of een 'z'; respectievelijk 'restproducten' en 'restprojecten'. Die restproducten en restprojecten beslaan bij vier van de vijf programma's ruim de helft van het totale budget of nog meer; alleen bij programma 5 'Maatschappelijke pijler' beslaan ze ruim 1/3 van het totale budget. De Gemeenteraad kan zo geen koppeling maken tussen geld, activiteiten en doelen. Ruim de helft van de gevoteerde budgetten draagt niet bij aan de genoemde

actiepunten en een substantieel aantal producten (en budgetten!) valt onder de restcategorie ('restproducten' of 'restprojecten').

Risico's. De Rekenkamercommissie heeft de indruk dat de paragraaf 'specifieke risico's' mager is ingevuld met name bij Begrotingsprogramma 3. Ruimtelijke Pijler.

Bestaande kaders. In de programma's wordt slechts incidenteel verwezen naar al eerder door de Gemeenteraad gestelde kaders, bijvoorbeeld beleidsnota's, verordeningen enz. Een raadslid moet dan over een ijzeren geheugen beschikken om te weten wat die kaders zijn: welke stukken zijn van toepassing en wat daaruit is inhoudelijk van belang?

Programmabegroting 2008

De Programmabegroting 2008 is qua opzet en tekstueel vrijwel identiek aan de Programmabegroting 2007. Dat is een bewuste keuze van de gemeente: het motto van de Programmabegroting is 'Vasthouden aan de ingezette koers'.

Omdat de Programmabegroting 2008 qua tekst en opzet vrijwel identiek is aan de Programmabegroting 2007 zijn ook de positieve punten en de verbeterpunten zoals die hierboven zijn geformuleerd voor de Programmabegroting 2007 onverkort van toepassing op de Programmabegroting 2008.

Op basis van de interviews concluderen wij dat de kaderstellende rol van de Gemeenteraad onvoldoende tot uitdrukking komt bij de totstandkoming van de programmabegroting. Ook de programmabegroting zelf biedt hiertoe weinig aanknopingspunten. Zoals ook de Rekenkamercommissie concludeert, vindt ook de Gemeenteraad dat er onvoldoende causale verbanden zijn tussen beleid en financiën. Raadsleden vallen noodgedwongen terug op de productbegroting.

7.1.2. Projecten

Er staat wat betreft projecten veel te gebeuren in Brunssum. Dat is positief: het getuigt van ambitie bij de gemeente om bepaalde maatschappelijke doelen te bereiken. Ook zijn er positieve ontwikkelingen in gang gezet. Zo is er een dienst Projecten en zo wordt de Gemeenteraad in een vroeg stadium betrokken in de voorbereidingsfase van nieuwe, nog op te starten projecten. Tegelijkertijd schiet de bestaande projectinfrastructuur tekort. Dat brengt de Gemeenteraad naar oordeel van de Rekenkamercommissie in een riskante positie. Zolang er geen concrete afspraken zijn over de betrokkenheid van de Gemeenteraad bij grote projecten, zolang de projectplannen/ Bestuursopdrachten geen financiële paragraaf (voorcalculatie) kennen en zolang harde afspraken over tussentijdse informatievoorziening aan de Gemeenteraad - zolang tekent de Gemeenteraad de facto blanco cheques en kan hij tijdens de uitvoering weinig naders meer doen dan eventuele tekorten bijpassen. Daarmee worden zijn budgetrecht en zijn mogelijkheden om te sturen op onaanvaardbare wijze uitgehold. De passages over strategische projecten in de Programmabegroting horen daar wel thuis, maar schieten - in hun huidige vorm - volstrekt tekort in

kaderstellende zin. De informatie over strategische projecten in de Programmarapportages maakt onvoldoende duidelijk of deze projecten conform de door de Gemeenteraad vastgestelde kaders – te bereiken doelen, te leveren prestaties/(tussen)producten, tijdpad (mijlpalen) en geld (budgetten) – worden gerealiseerd. De Gemeenteraad kan op basis van deze informatie niet nagaan of hij moet bijsturen en zo ja, op welke manier.

7.1.3. De actieve informatieplicht

De programmarapportages

De kwaliteit van de planningsinstrumenten (programmabegroting en projectenstructuur) is van eminent belang in het kader van adequaat verantwoording afleggen aan de Gemeenteraad. Zoals uit de paragrafen 7.1.1. en 7.1.2. blijkt, zijn deze planningsdocumenten van de gemeente Brunssum nog verre van optimaal. Een verantwoordingsstructuur op basis waarvan de Gemeenteraad een optimaal beeld krijgt van de “state of affairs” is dan ook (nog) niet mogelijk.

Positief punt is dat er qua lay-out aangesloten wordt bij de programmabegroting. De programmarapportages gaan in op afwijkingen, zowel voor wat betreft de baten en lasten, de geleverde goederen en diensten en indien daar aanleiding voor is de maatschappelijke effecten, aldus de verordening 212. De eerste programmarapportage 2007 is echter van dien aard dat onvoldoende duidelijk wordt wat de voortgang van de gestelde doelen is. De Rekenkamercommissie vraagt zich echter af wat de meerwaarde is van de verschillende onderdelen in de programmarapportage. Met name de vragen “hoe meten we dat” en “wat is de voortgang” van de “hoe meten we dat” vraag vinden we een interne aangelegenheid waarmee ons inziens de Gemeenteraad niet lastig gevallen hoeft te worden. Dit is een onderdeel van het managementinformatiesysteem op basis waarvan vastgesteld wordt hoe doelen gemonitord worden, hoe prestatie-indicatoren geoperationaliseerd worden en wie processen wie inhoudsverantwoordelijk is. Geen aspecten dus die in de programmarapportage thuishoren. Het leidt tot veel tekst die onvoldoende toevoegt.

Voorts wordt onvoldoende duidelijk wat van de gestelde doelen nu precies wordt gerealiseerd, vaak is er sprake van procesactiviteiten (bijvoorbeeld het opstellen van een sportnota). Er volgt heel veel tekst over het opstellen van een sportnota maar er wordt niet gerapporteerd over de beoogde effecten van bijvoorbeeld die sportnota. Tevens wordt er onvoldoende onderscheid gemaakt tussen relevantie voor de interne organisatie of relevantie voor de Gemeenteraad. De accountmanager bedrijven is daar zo’n voorbeeld van. Wat de gemeente nu precies beoogt wordt niet duidelijk, behoudens dan een “netto jaarlijkse groei”. Onvoldoende “SMART” dus, bij welke netto jaarlijkse groei doet de gemeente het “goed”?

Er is onvoldoende samenhang tussen de verschillende onderdelen. Per pijler wordt gerapporteerd over investeringen en ombuigingen maar wat nu de relatie is met de beoogde doelen wordt niet duidelijk. Ook wordt er (soms wel en soms niet) gerapporteerd over

strategische projecten. Onvoldoende duidelijk is wat de samenhang is met het programma en wat men beoogt met de strategische projecten (zie ook opmerkingen in paragraaf 7.1.2.). Met andere woorden de onderdelen strategische projecten, investeringen en ombuigingen komen uit de lucht vallen.

De verantwoording over de kosten vindt plaats op kostensoort-niveau. Hierdoor zijn er nagenoeg geen causale verbanden te leggen tussen activiteiten, doelen en kosten.

Uit de interviews kregen we de indruk dat er binnen de Gemeenteraad geen consensus heerst over de vraag of de programma-rapportage over voortgang dan wel over afwijkingen zou moeten rapporteren. Ook over het detailniveau van de rapportage lijkt nog verdeeldheid te bestaan. Dit hangt ook samen met de visie die de Gemeenteraad heeft op de controlerende rol. Ook blijkt uit de interviews dat er behoefte is aan een protocol actieve informatieplicht. Kennelijk is er al gestart met de ontwikkeling van een dergelijk protocol.

7.1.4. De 'informatierechten' van de Gemeenteraad

De Gemeenteraad is voldoende op de hoogte van de rechten. Er wordt veel gebruik gemaakt van de schriftelijke vragen o.g.v. ex. Artikel 43 RvO.

7.1.5. De passieve informatieplicht

Tijdigheid van afhandeling

In de onderzochte periode zijn 27 vragen gesteld door Gemeenteraadsleden ex. Artikel 43 RvO. 60% van deze vragen zijn niet tijdig beantwoord. De termijn van beantwoording was gemiddeld 41,5 dag. Vragenstellers die niet binnen de periode van 30 dagen een antwoord krijgen op een vraag dienen hiervan op de hoogte te worden gesteld. Vraagstellers worden echter niet systematisch hiervan in kennis gesteld. Door de griffie wordt hierom wel verzocht maar dat gebeurt slechts in enkele gevallen.

De beantwoording van gestelde vragen door het College van B&W

De passieve informatieplicht omvat het beantwoorden van vragen door het College van B&W van de door de Gemeenteraadsleden gestelde vragen. De in het eerste halfjaar van 2007 gestelde vragen en de beantwoording hiervan zijn geanalyseerd door de Rekenkamercommissie en beoordeelt op duidelijkheid en transparantie. Uit paragraaf 6.4.2. blijkt dat niet alle gestelde vragen adequaat en/of duidelijk zijn beantwoord. Bij 7 van de 27 gestelde vragen is sprake van het niet volledig beantwoorden of het ontwijkend beantwoorden van gestelde vragen. In 18 gevallen zijn de vragen dus adequaat beantwoord. Een score van 74%. Behoudens de 7 onvoldoende adequaat beantwoorde vragen is de Rekenkamercommissie van mening dat de vragenstellers serieus genomen worden en dat er uitgebreid wordt ingegaan op gestelde vragen.

Uit de interviews blijkt dat de passieve informatieplicht zoals neergelegd in art. 43 van het reglement van orde bij alle betrokkenen bekend is en er wordt goed gebruik van gemaakt. De tijdigheid van

de beantwoording is verbeterd doch de ervaringen op dat gebied lopen nog uiteen. De kwaliteit van de antwoorden wordt regelmatig als niet adequaat ervaren. In die gevallen wordt desgewenst gebruik gemaakt van de mogelijkheid om in de raadsvergadering nadere inlichtingen te vragen.

7.2. Aanbevelingen

7.2.1. De planningsdocumenten

Programmabegroting

Opzet. De Rekenkamercommissie Brunssum beveelt aan de opzet van de programmabegroting 2007 op hoofdlijnen te handhaven. Zij geeft in overweging om de paragraaf 'Hoe meten we dat?' direct te laten aansluiten op de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Voorts geeft zij in overweging om de productenraming niet op te nemen in de begroting. Immers, de productenraming is primair voor het College van B&W bedoeld, en in haar huidige vorm is de toegevoegde informatiewaarde ervan voor de Gemeenteraad beperkt (zie hieronder).

Doelen. De Rekenkamercommissie beveelt aan om de nagestreefde maatschappelijke doelen scherp te onderscheiden van instrumenten, interne doelen, randvoorwaarden, uitgangspunten enz.. Het onderscheid is naar mening van de Rekenkamercommissie cruciaal: instrumenten, interne doelen e.d. staan in dienst van het bereiken van maatschappelijke doelen, ze zijn een middel daartoe. De Rekenkamercommissie beveelt aan om maatschappelijke doelen daar waar mogelijk SMART te maken, d.w.z.: voorzien van indicatoren, uitgangswaarden en streefwaarden.

Samenhang. De Rekenkamercommissie beveelt dringend aan om de samenhang binnen de begrotingsprogramma's te versterken. Uit een begrotingsprogramma moet duidelijk worden duidelijk:

- a) welke maatschappelijke doelen de gemeente wil bereiken, geconcretiseerd met indicatoren en streefwaarden
- b) per doel: welke prestaties (producten/diensten/activiteiten) zij wil gaan leveren om het doel te bereiken en
- c) welke kosten er aan elke prestatie (of: doel) verbonden zijn. Met deze informatie kan een Gemeenteraad gericht keuzes maken: als zij sterk hecht aan een bepaald doel dan kan hij meer geld beschikbaar stellen en ziet hij meteen ook hoeveel extra prestaties daarvoor kunnen worden geleverd.

De programma's in de programmabegroting 2007 zijn nog ver van dit ideaal verwijderd. Het gehele programma is sterk georiënteerd op activiteiten – ook de formulering van doelen en meetpunten geschiedt herhaaldelijk in termen van activiteiten. Prestaties (= concrete producten of diensten voor burgers en bedrijven) komen in het programma niet of nauwelijks voor. De aansluiting tussen doelen ('Wat willen we bereiken?') en prestaties/activiteiten ('Wat doen we daarvoor?') is verre van sluitend: het is vaak onduidelijk hoe de kosten samenhangen met de genoemde Acties en Doelen. De

opgenomen Overzichten van producten per programma verschaffen in dit opzicht geen opheldering.

Risico's. De Rekenkamercommissie beveelt aan om de risicoparagrafen in de begrotingsprogramma's in te vullen zoals dat bij programma '2. Ruimtelijke pijler' is gebeurd.

Bestaande kaders. In de programma's wordt slechts incidenteel verwezen naar al eerder door de Gemeenteraad gestelde kaders, bijvoorbeeld beleidsnota's, verordeningen enz. Een raadslid moet dan over een ijzeren geheugen beschikken om te weten wat die kaders zijn: welke stukken zijn van toepassing en wat daaruit is inhoudelijk van belang?

De Rekenkamercommissie beveelt aan om per programma een overzicht van de vigerende kaders (verordeningen, eerder door de Gemeenteraad vastgestelde beleidsnota's enz.) op te nemen.

Projecten

De Rekenkamercommissie beveelt aan dat Gemeenteraad en College van B&W op korte termijn afspraken maken over de opdrachtverlening, monitoring en informatievoorziening rondom projecten in de gemeente (protocol). Belangrijke noties daarbij zijn:

- Bij projecten boven een bepaald bedrag moet de Bestuursopdracht door de Gemeenteraad worden vastgesteld. Dit om het budgetrecht van de Gemeenteraad zeker te stellen.
- De door de Gemeenteraad vast te stellen Bestuursopdracht bevat:
 - Een voorcalculatie met een onderbouwde raming van de totale kosten van het project, waarbij ook wordt aangegeven waar die kosten zijn terug te vinden in de begroting (welke bedragen in welke programma's), alsook de fasering van de kosten en een inventarisatie van de financiële risico's en de wijze waarop deze worden gemaneged;
 - De projectstructuur: Welke gremia worden in het project onderscheiden? Welke functionarissen hebben zitting in welke gremia? Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende gremia/functionarissen? enz.
 - Een tijdpad/mijlpalenplanning: Welk tussenproduct (ev. Meetspecificaties) wordt op welk moment opgeleverd? Door wie, en aan wie?
 - Met in het bijzonder aandacht voor: afspraken over de momenten waarop (frequentie) en de wijze waarop de Gemeenteraad tussentijds wordt geïnformeerd (in elk geval over: gerealiseerde tussenproducten, gerealiseerde kostenontwikkeling, realisatie planning - alles duidelijk afgezet tegen de door de Gemeenteraad vastgestelde raming/planning en met een toelichting op eventuele verschillen);
 - Afspraken over welke zaken op welke momenten opnieuw ter besluitvorming aan de Gemeenteraad worden voorgelegd;

- Afspraken over wanneer de Gemeenteraad onverwijld tussentijds op de hoogte wordt gesteld (bijvoorbeeld: bij substantiële overschrijdingen van de planning, als de door de Gemeenteraad gevoteerde budgetten onvoldoende dreigen te zijn enz.).

De Rekenkamercommissie geeft de Gemeenteraad in overweging om, als Gemeenteraad, de afspraak te hanteren dat de Gemeenteraad Bestuursopdrachten niet in behandeling neemt zolang deze geen duidelijke, volledige en realistische financiële paragraaf (voorcalculatie) bevatten.

Afsluitend, mede gebaseerd op de interviews verdient het aanbeveling om in het op te stellen protocol actieve informatieplicht nadere afspraken op te nemen over projectverantwoording.

7.2.2. De actieve informatieplicht

De programmarapportage dient de structuur van de programma-begroting te volgen. Het implementeren van de in paragraaf 7.2.1. gedane aanbevelingen zal dan ook moeten leiden tot de nodige aanpassingen in de programmarapportage. Aanvullend adviseren wij organisatieaangelegenheden te scheiden van raadsaangelegenheden. Zorg intern voor een goed managementinformatiesysteem met behulp waarvan de informatievoorziening aan de Gemeenteraad geoptimaliseerd kan worden. Hanteer het "SMART" principe organisatiebreed en leg een duidelijke relatie met de budgetten zodat afwijkingen in het realiseren van doelen ook financieel vertaald kunnen worden. Probeer samenhang aan te brengen tussen de verschillende onderdelen zodanig dat ten aanzien van een peiler duidelijk wordt wat beoogd wordt en wat daar een bijdrage aan moet gaan leveren, zowel voor wat betreft activiteiten, strategische projecten als budgetten.

Op basis van de interviews verdient het aanbeveling dat de Gemeenteraad consensus zoekt over de inrichting van de rapportage als instrument voor invulling van de controlerende rol. Daarbij zou met name aandacht besteed moeten worden aan de aspecten voortgangs- dan wel afwijkingenrapportage en het detailniveau van de rapportage.

Ook bevelen we aan om een protocol actieve informatieplicht op korte termijn vast te stellen. Een dergelijk protocol geeft raadsleden meer houvast en duidelijkheid over de wijze waarop het College van B&W actief informeert (zie ook opmerkingen over projectverantwoording).

7.2.3. De passieve informatieplicht

Het College van B&W scoort een onvoldoende daar waar het gaat om het tijdig beantwoorden van vragen door Gemeenteraadsleden. Wij hebben wel geconstateerd dat in het tweede halfjaar van 2007 de tijdigheid is verbeterd. Toch adviseren wij u het proces van beantwoording te optimaliseren en de gestelde termijnen te handhaven en verantwoordelijken hierop aan te spreken. Ook dient de hand te worden gehouden aan de regel dat bij niet tijdige

beantwoording de vragensteller hiervan op de hoogte moet worden gesteld.

Ten aanzien van het beantwoorden van art. 43 vragen adviseren wij u om alle gestelde vragen volledig en duidelijk te beantwoorden.

7.2.4. Aanbevelingen Rekeningcommissie met betrekking tot programmarekening 2006

De rekeningcommissie heeft in juni haar aanbevelingen gedaan met betrekking tot de programmarekening 2006. De rekeningcommissie heeft (samengevat) de volgende aanbevelingen gedaan die een relatie hebben met het onderzoek van de Rekenkamercommissie naar de relevantie en tijdigheid van de informatievoorziening.

1. Formuleren kengetallen en prestatie-indicatoren volgens het SMART principe.
2. Ontwerpen rapportage methodiek om financiële huishouding inzichtelijk te krijgen
11. Daar waar het College van B&W grote investeringen doet (projecten) tijdig en zo volledig mogelijk te informeren.
12. De Gemeenteraad beveelt het College van B&W aan bij grote projecten inzichtelijk te maken hoe de individuele projectfinanciering is geregeld.
13. De Gemeenteraad beveelt aan de inzichtelijkheid van het MIP-OR te vergroten door deze meer naar projecten uit te splitsen.
14. Verbetering informatievoorziening aangaande het grondbedrijf.

Reeds in 2003 is binnen de gemeente Brunssum een regiegroep in het leven geroepen, die de aanbevelingen van de rekeningcommissie verder gaat uitwerken. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie sluiten naadloos aan op de aanbevelingen die de rekeningcommissie doet. Wij adviseren om de opdracht aan de regiegroep te herformuleren en óók de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie verder uit te werken. Hiermee borgt u afstemming en focus ten aanzien van het gezamenlijke streven om te komen tot een adequate informatievoorziening in het kader van de actieve en passieve informatieplicht.

Bijlage 1. Brief van het college van B&W n.a.v. het rapport

S. Laeven

Alg., jur. en org.

Secretariaat rekenkamercommissie Parkstad Limburg Open Universiteit,		Artikel I.	Postadres
			Postbus 250 6440 AG Brunssum
<i>Datum</i>	21 april 2008	Artikel II.	Bezoekadres
<i>Uw brief</i>	27-02-2008		Bestuurscentrum Lindeplein 1
<i>Uw</i>		<i>Telefoon</i>	(045) 5278555
<i>Ons</i>	2008/6271	Artikel III.	Fax
<i>Bijlage(n)</i>			(045) 5259879
<i>Onderwerp</i>	Rapport rekenkamercommissie	<i>E-mail</i>	Gemeente@brunssum.nl

Geachte mevrouw Demas ,

Hierbij berichten wij u, dat ons college het conceptrapport van uw commissie d.d. 26 februari 2008 inzake "Tijdigheid en relevantie van bijsturings- en verantwoordingsinformatie. "Een goed begin: het halve werk" van de gemeente Brunssum heeft besproken tijdens haar vergadering van 8 april jl.

Ons college heeft ingestemd met de eerder gemaakte ambtelijke opmerkingen vanuit de gemeente Brunssum, die het volgende inhouden:

- de aanbeveling ten aanzien van de programmabegroting (SMART) met betrekking tot het onderscheiden van doelen, instrumenten, etc. ter hand is genomen; hiervoor worden reeds voorzieningen voorbereid;
- de aanbeveling met betrekking tot projecten opdrachtverlening, monitoring, etc) wordt in samenspraak met een extern bureau uitgewerkt;
- met het SMART rapporteren wordt nu een begin gemaakt in het kader van de Voorjaasnota;
- het protocol actieve informatieplicht is in concept gereed en zal op korte termijn in procedure gebracht worden;

- de coördinatie van de beantwoording van de art. 43 vragen is binnen de nieuwe organisatiestructuur gecentraliseerd binnen de dienst Beleid & strategie; de aanbevelingen in dit verband zullen worden doorgeleid;
- de beleidskaders per programma zullen vermeld gaan worden in de begroting, rapportages, etc.

Wij nemen aan u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw definitieve rapport gaarne tegemoet.

Het college van burgemeester en wethouders van Brunssum,
krachtens mandaat,

Hoofd stafafdeling Alg., Jur. en Org. Zaken,

mr. H.G. Laeven

Bijlage 2. Reactie van de Rekenkamercommissie op de brief van het college van B&W

College van B&W van de gemeente Brunssum,
Postbus 250
6449 AG Brunssum

Betreft: uw reactie op het conceptrapport van de rekenkamercommissie: "Een goed begin: het halve werk".

16 mei 2008

Geacht College,

De rekenkamercommissie die medio 2006 is ingesteld heeft haar onderzoek naar de informatievoorziening afgerond. U hebt kennis genomen van het conceptrapport en middels een brief van 21 april 2008 heeft u uw bevindingen aan ons medegedeeld.

U heeft ingestemd met de eerder gemaakte ambtelijke opmerkingen. Hierbij onze reactie op uw bevindingen.

Het verheugt ons te vernemen dat u instemt met een aantal van onze aanbevelingen. U gaat echter niet in op onze aanbevelingen ten aanzien van:

- de opzet van de programmabegroting;
- de samenhang binnen de begrotingsprogramma's;
- de overzichten van producten;
- de risicoparagrafen;
- de inrichting van de programmarapportage.

De hoofdconclusie van het onderzoek is dat de informatievoorziening van het College van B&W aan de Gemeenteraad voor verbetering vatbaar is. Wij hechten er daarom aan om te benadrukken dat het opvolgen ook van bovenstaande aanbevelingen nadrukkelijk zal bijdragen aan het verbeteren van de informatievoorziening aan de Gemeenteraad.

Ten aanzien van de aanbevelingen die reeds worden of zijn uitgewerkt, adviseren wij u naast een adequate opzet ook de werking van genomen maatregelen te monitoren om eventueel tijdig te kunnen bijsturen.

Graag wil de rekenkamercommissie Brunssum in 2009 een follow-up onderzoek uitvoeren om de opvolging van de aanbevelingen en de resultaten van de door u genomen maatregelen te beoordelen.

Voor vragen over deze brief of naar aanleiding van het rapport kunt u terecht bij de projectleider van het onderzoek, de heer J.M.P. Essers (06-10085250, jeanpaul.essers@planet.nl)

Wij danken u hartelijk voor uw medewerking.

Hoogachtend,

Drs. E.J.M. Lemmens
Voorzitter rekenkamercommissie Brunssum

Bijlage 3: Samenstelling Rekenkamercommissie Brunssum

Voorzitter:

Drs E.J.M. Lemmens

Interne leden:

Dhr M.T. De Bruin

Dhr G.G. Luit

Dhr R.J.A. Wullschleger

Externe leden:

Ing. J.M.H. Lemmens MSc MBA

Drs J.M.M. Rompelberg RC

